

H. de K.T.

1407.

(Cinder cones)

Kegyes LELKEKET idvelségre
tápláló Mennyei

ÉLŐ KENYÉR:

Avagy

Az Ur Vacsorájával jól élők.
nek, a' Jesus Christus szent Teste-
vel és Vérével való igaz közösületeknek
Sz. írás szerint való jó mód-
gya és rendes útja;
mellyet.

Anglia nyelvből Magyar nyelvre
fordított, Nemzete hasznára

Kvársárhellyi Mathó István,
az Kolosvári Orth. Eccles: edgyik
együggyi lelki Pásztorá: ősi való,
Pásztorágának IX. esztendeje-
ben. Joh. 6. v. 51.

En vagyok az Élő Kenyér, a' ki
Mennyből le szállottam, ha va-
laki eszik e Kenyérben, él örök-
ké: és a Kenyér mellyet én
adok, az én Teste, mellyet
én adok e Világ életéjért.

KOLOSVARATT.

Ayomti Veresegyházi István 1691
Eszet.

Corporē de Christi lis est, de
Sangvine lis est,
Deque modo lis est, non
habitura modum.

Sarall Eicani. de Effigie Christi.

Contentuim specimen Pistor Pi-
storq; iter edat

Pulchrius hic fūco, Dōdior il-

so co.
Hic fecisse Deū se jastat, rettulic illi
corpus Ego verum Tu Simula-
cra facis

Ajánló Levél.

Az Kolosvári Református
Ecclesiának öt Gyülekezeteinek,
serényre vigyázó Nézetes Curátorina

NEMES és NEMZETES

Jenei Mihály Urának, az ő
Gyülekezetekek Fő Curátorának;
Stenczel András, Viczei Péter,
Vajda János, Kőbölkúti Görgy
Hofz Pál, Turi Gergely, Viski
Pál, Széc Jóbi György, Marko
István, Ujfalusi Samuel, Tom-
pai György, Baranyai István,
Ujhelyi Mártó, Sz Kereszti András,
Tolvaj István, Pokai Mártó, Viczei
István, Halász András, Kovásznai Sa-
muel, Zabolai Mihály, Szappanos
Mihály, Biró Jakab Uraiméknak;
Es a Christus mindenik Gyülekezeteiék,
a mennyei Uról kegyelmet, lelki és testi békef-
séget, és az igaz. Hirben nevelkedést, és végig való
álhatatos meg-maradást kívánok.

Nemzetes Uraim! Mint, és menyiben kegyen a' Tanítványoknak, Tanítókat követni: meg mon-
 tta a' Christus mind a' velle volt Sokaság-
 ok, s' mind az ő Tanítványinak, Matt. 23.
 v. 23. mondván: A' Moyses székiben ül-
 nek az Írástudók, és a' Pharisausok. Min-
 deneket azért, valamellyeket néktek pa-
 rancsolnak hogy meg tarcsátok, meg tar-
 csátok és azt cselekedgyetek: De az ő cse-
 lekedetek berint ne cselekedgyetek, Mert
 ők mondgyák, de nem tartják meg.

Szent János Apostol is. 1 Joh. 4. v. 1, 2.
 így szólítja meg ezen dologról, az ő Levelét
 olvasókat, mondván: Szerelmesim ne hid-
 gyetek minden léleknek, hanem meg-
 bállyátok a' lelkeket, hogy-ha Istenől
 vadtaké? Mert sok hamis Prphéták jöt-
 tek e' világra.

Szent Pál Apostol is így inti a' Corinthus-
 bélieket, 1 Cor. II. v. 1. mondván: Legye-
 tek én követőim, miképpen én is követő-
 je vagyok a' Christusnak.

A' mikor pedig az Ur Vacsoráját akarta
 oltani, a' Corinthusbélieket pirongatja azért
 hogy

hogy a' mikor az Ur Vacsorájához akartak já-
 rulni, nem haszonnal, hanem kárral gyűltek
 össze.

1. Mert sok vissza vonás volt közöttök,
 1 Cor. II. v. 18.

2. Mert meg utálták a' Gazdagok a' se-
 gényeket, Verl. 22.

3. Mert részegen mentenek némellyek az
 Ur asztalához.

4. Mert némellyek kézületlenül, és méltat-
 lanul, magok meg próbálása nélkül járulta-
 nak oda; Es úgy kárhozott ottok, és it-
 tak magoknak, meg nem bocsúlván az Ur-
 nek Testét, v. 29. A' mellyért erőtelenség-
 gel, betegséggel, és halállal büntetett meg a'
 Christus sokakat közszűlők, Verl. 30.

Nem úgy tanította volt Sz. Pál őket, ha-
 nem a' szent edgyesítségre, &c.

Hogy pedig az Ur Vacsorája oltásához a'
 Tanítók semmit a' magokéból, és másokéból
 ne tölgyanak, se abból el ne vegyenek Az
 halgatók is csak a' Christus rendeléséhez tar-
 csák magokat. Arról így protestál az Apo-
 stol, v. 23. En az Urtól vöttem, mellyet
 néktek előtökben is adtam. Mintha mon-
 doita

dotta volna: Semmi változást abban nem törtetem, tápláló erejű kenyérrel osztottam, nem osztával; A' Pokárt is a' Kőféltől el nem vontam, sem a' bort vízzel nem elegyítettem: ténem ő-szinte adtam, a' Christus Jésus halálá-
 7. k. emlékeztetire, Vers. 25.

Ez Jésus Christus szent rendeléséhez akarván én u magamat tartani, és az Apostol példáját követni; Az Ur Factorájáról ez ELŐ-
 KENYERNEK nevezetett kis Kőnyvetskés fordítottam Anglia nyelvből magyarrá, és a' Kigyelmetek Patrociniuma alá dedicaltam, hogy a' kik olvassák, magokat jó eleve szentül készíthessék az Ur asztalához, és lehessenek ott méltó Vendégei a' Christusnak.

Kigyelmeteknek szolgál

Kézdi Vásárhelyi MATKO

ISTVAN.

Elöl-

Elöl járó Beszéd.

N Incsen olyan jó és tiszta dolog, a' mellyel gonoszul nem él, és a' mellyet meg nem zavar a' gonosz tisztátalan, és meg-fertőztetett, avagy meg-bélyegeztetett lelki-isméret. Tit. 1. v. 15. 16. 1 Tim. 4. v. 1, 2. Ugyan is, mi lehet tisztább és jobb az életnek Beszédénél? (melly az Istennek igéje) melynek meg-ért édes gyümölcse a' jó lelkeknek Istennek való békélsége: Tökéletesnek, lelkeket meg-elevenítőnek, az Urnak igaz tanúbizonyságtételének, a' Kisdeteknek bölcseséget adónak, igaznak, szívet vidámitónak, tisztának, szemet világosítónak, szövétneknek, minden tiszta arannyal kíváncsiobnak, és minden szín-méznél édesbnek mondgya-
 ezt amaz buzgó lelkű Dávid Király és Proféta: Psal. 19. v. 8, 9, 10, 11. és 119. v. 72.
 Nem lehet mondom semmi tisztább az Iste
 A 2 igéjé-

igéjénél; De még-is, melly éktelen zuzavart, s' meg-békélhetetlen háborúságot támasztott a' Sátánnak gonofsága az nyughatatlan Elmékben annak alkalmatossággal; bizonyság a' fok Eretnekségeknek, nem csak támadások, hanem ugyan eláradások. A' több Eretnekségek között, a' Pápistáság nem csak kétségben hozta a' Sz. Irás igazságát, hanem ugyan tele torokkal kiáltya, hogy nem szent Irás a' Biblia ha a' Pápa ki nem adgya, s' szentnek nem mondgya, (akar mint hija igaz tanubizonyyságrételnek Dávid,) oh nagy okatlan káromkodás! Vallyon nem Nap-é az Nap, ha a' Pápa nem mondgya-is napnak? ha a' Pápa vak-is? Igy bizony Szent Irás a' Biblia, ha az ördög maga mondaná-is hogy nem az. Bizony Szent az, ha a' Pápa szenttelen-is.

Továbbá, mi lehet jobb és tisztább a' Christustól szereztetett, s' Ur Vacsorájának nevezetett életnek Sácramentumánál? a' melly az Hiveknek az ő Urokkal, és Fejekkel az Ur JESUS Christussal való edgyesüléséket mütogattya. De imé azt-is a' meg-

meg-bélyegeztetett lelki-isméretűnek tótték már veszekedésnek eszkdözévé; Sőt némellyek változtatták Mesévé. Mert;

Először: Némellyek, úgy mint a' *consubstantiation*-jért, rendeletlő buzgóssággal csatázó Lutteránus atyafiak, az Ur Vacsorájában lévő Kenyér felett, kenyérben és kenyérrel akarják a' Christus Testét meg-enni.

Másodszor: Némellyek pedig, úgy mint a' Pápisták, a' Misében lévő oltýából imez négy szótskák ereje által, ez az *én testem*, a' Christusnak Szűz Máriától születettet tulajdon Testét akarják teremteni, és az *transubstantiation*-jért harczolván, úgy akarják a' mit magok (hogy már) teremtetek meg-enni. Ugyan azon Pápisták, né akarván a' Christus és Apostolok nyomdokokat, az Ur Vacsorájában lévő Pohárnak is adásában követni; nem méltóztattyák azt a' szegény Kőlségnek adni, mint ha csak a' Papoknak volna főkségek a' Christus Vérére, hanem csak magok issák meg; azt sem tisztán, (a' mint az Ur rendelte) hanem vízzel elegyítve, &c.

Egy-szóval, annyi czikornyás ceremóniákat,

niákat, hallatlan vélekedéseket hordottak halomban az Ur Vacsorája körül, hogy a' miképpen fok öreg tengeri Hajók terhelhetnének jó bővön-meg azokkal a' féllyel hordott forgátsokkal, a' mellyeket a' Szarándokokért a' Christus tulajdon Kereszt-fája forgácsinak (nem igazán) neveztenek: Ugy bizony, fok és nagy Könyvekben-is alig irattathatnának már le, az Ur Vacsorája felől ki-gondolt, *Christus és Apostolok elméjekkel ellenkező* fok ezernyi ezer vélekedések. Mind ezeknek pedig oka, az emberekben büntetésül maradt lelki vakság. Mert ugyan-is, nyilván való dolog az, hogy akarmelly világos házban mennyen-is bé az világtalan, de csak a' temerdeki főtéség mútogattya a'fiak magát. *Es, valamint hogy a' meg-veszett gyomru embernek* akarmelly jó ízű éték-is izetlen, mivel azt sem nem kívánhattya, sem meg nem emésztheti: Ugy a' meg-vesztegetődött lélek-is, igen alkalmatlan a' lelki dolgoknak meg-fogására, 1 Corint. 2. v. 14. Innen vólt az-is, hogy az Apostolok idejekben-is, a' *Christus Keresztjének* predikálására

átatása a' *Sidóknak* botránkozás, a' *Görögöknek* pedig bolondságnak látszott, 1 Cor. 1. v. 18. 23. mert meg-vakult vólt azoknak mind szívek, s' mind elméjek. Ugy az Ur Vacsorájának szent Sácramentuma-is, azoknak, a' kik a' *Sácramentumi* szóllásnak erejét meg nem foghattyák, hanem csak a' test okotalan okoskodása után járnak, avagy botránkozásaak, avagy szűkségkívül valónak, avagy közre tétettetett habados dolognak, (adiaphorumnak) látszik.

Ebből következik már az, hogy némellyek igen kicsiny kárnak tartják az Ur Vacsorájával való élésnek el-mulatását: Némellyek, a' közönséges kenyér és bor; Es az Ur Vacsorájában lévő Kenyér és Bor között kevés avagy semmi különiséget nem tudnak, sem nem akarnak tenni: Némellyek, kenyérből avagy ostyából akarnak Istent, (Urat) teremteni, s' az után meg-enni: Némellyek, nem gondolván, azt jól-meg, hogy a' Christus Teste lelkeknek eledele, Joh. 6. v. 63. testi szájokkal akarják az ő dicsőséges Testét rágni, és bűdös gyomrokban le nyelni, &c. Mind

csak tévelyegnek azok: a' mint nyilván ez utáo meg-halljuk.

De minékünk, (hogy azokkal edgyötte ne tévelyegiünk) meg-kell jó eleve gödölnünk, hogy először: Más az *UR Kenyér* az *Ur Vacsorájába*, melly nem egyéb, hanem a' JESUS Christusnak szent Teste, mellyet maga mond ő Felsége *ELŐ Kenyérnek*, *Joh. 6. v. 51.* mellyet ő Felsége *adott e' Világ életéért*: Mellyet nem testi kezünkkel és szájunkkal, hanem csak hitünkkel fogbatunk el; és mivel az égben vagyón, csak lelki szájunkkal ehetjük azt: az az, ha hiszünk ő benne. *Augustinus* erről így szól: *Crede, & manducasti.* 2. Más az *UR Kenyere*, melly már az *Ur Vacsorájában* lévő Kenyér, melly az ő szent Testének igen alkalmas jegye, és pecséttye; mellyet *véném meg-álda, szeg, és ostromata* az ő Tanítványinak, az ő emlékezetire, *Matth. 26. v. 26. &c.* és a' mellyet vénének és évének a' Tanítványok-is: Mellyet minékünk-is vennünk és ennünk kell minden jó alkalmatossággal, meg-gondolván e' következendő, s' abból származandó Halzokat.

1. Hogy

1. Hogy ott, és abból láttuk-meg a' Christus JESUS hozzánk bűnösökhöz mutatott szeretetinek nagy és meg-bocsúlhetetlen vóltát, a' ki ez által akar és kíván a' mi sziveinkben s' lelkeinkben örök emlékezetben lakozni: Ezért iat, hogy *az emlékedgyük az ő emlékezetire*, *Luc. 22. v. 19. 1 Cor. 11. v. 24.*

2. Hogy az *Ur Vacsorájával* való jól; és gyakorta való elésünkkel téfszünk bizonyosságot az milelki elevenségünkről; mert csak az nem kívánhat tápláltatni a' Christus szent Testével, és Vérével, a' ki-ben nincsen lelki elevenség. Csak a' természet-i életben-is, balálához készül s' közelit az à test, à melly az ételt, és italt nem kívánhattya. Oh bizony haló félben lévő lélek tehát az-is, a' melly az *Ur Vacsorájával* való élést nem kívánhattya!

3. Hogy azzal pecsételhetjük-meg (lelkünk ördmére) a' mi bűneink bocsá-nattyát meg-fogó hitünket.

4. Hogy azzal bizonyítottuk meg, hogy mi fel-támadtunk már a' mi bűneinknek balálos koporsójából. Avagy hogy ugyan

valóban akarunk meg-gyógyíttatni a' lelki gutta-útésból. Azt olvassuk. *Marc. 2. v. 3. 4. 5.* hogy mikor egy gutta-útótt embert vinnének Idvezítőkhöz, hogy azt meg-gyógyítaná; látván hogy külömben hozzája nem férnének, az báz padlását-is fel-szaggatták, s' úgy bocsáták Urunk eleiben, és úgy nyerének annak mind testi, s' mind lelki gyógyulást. Bizony orószakot kell minékünk-is tennünk a' testen, és úgy nyerhetünk lelki fel-támadást, gyógyulást, &c.

5. Hogy az Ur Vacsorájával való élésünkkel tehetünk egy/zer bizonytságot arról, hogy: *bizfiszuk testeinknek-is fel-támadásokat.* Mert ugyan-is, ha el-bizfiszuk, hogy a' mi fejünk az Ur JESUS Christus fel-támadott, (a' kinek szent Testével és Vérével részesülünk) el bihettyük, hogy minékünk-is tagoknak fel-kell támadnunk, *1 Cor. 15.*

6. Hogy az Ur Vacsorájával való jól élésünkkel múrathattuk-meg, hogy mi ki-szakadtunk már a' Sátán táborából, és a' több Szentekkel Istenhez hódolván,
Ural-

Urallyuk az Ur Jést, és hiszünk ő benne a' több Evangeliomi szent és igaz Valláson lévőekkel edgyütt, a' kiknek el-öldhatatlan szövetségek, s' kötelelések vagyon a' Christussal, mint tagoknak a' fővel, *1 Corint. 10. v. 16.*

7. Hogy, valamint-hogy az Evangeliomnak prädikáltatása, a' mi idveségünket munkálkodó Isten hathatós eszköze: úgy az Ur Vacsorája, a' mi Christussal való egyesülésünknek fel-bomolhatatlan erőse pecséttye.

8. Hogy mentül többször és gyakrabban élünk (jó készülettel) az Ur Vacsorájával, annál többször és gyakrabban edgyesülünk a' Christussal-is. Oh bizony kö-fivű, s' halálos veszedelemben forgó lelkű ember tehát az, a' ki ilyen hasznokat nem kedvel, és az Ur szent Asztalát el-kerüli!

Az első Ádám a' mig ártatlanságban élhete, valóságosfion vala a' szent Társaság és edgyeség az Isten és emberek között. De ilyen ok alatt; *ha, tudni illik. megmarad az ember az ő Istenéhez való igaz hárségében, Gen. 2. v. 7. 1 Cor. 15. v. 45. &c.*

De a' szegény Ádám (*violályn*) meg-szeg-
vén azt a' *conditio*s, az Istennel való gyö-
nyörűséges Társaságból ki-esék; a' Para-
dicsomnak kies kertéből számkivetésben-
űztteték. Isten jó-akarójából (fiából,) Isten ellenségévé tétettetik, s' halálnak ha-
lálában esék.

De a' JESUS Christus igaz Isten és em-
ber lévén azon egy személyben, eleget tón
az Isten igaságának az emberekért, meg-
rontá a' kigyónak fejét, *Heb. 2. v. 14.* De
mind ezek sem tehetik különben tökéle-
tesé az embert, hanem ha ő-is edgyesül a'
JESUS Christussal.

Az edgyesülés pedig, nem egyéb, ha-
nem a' JESUS Christus, és az ő Anyaszent-
egyháza között lévő szent, és lelki szerez-
etből származott, gyönyörűséges társal-
kodás, és mint egy házassági szent élér.
Mert valamint hogy az Ádám és Eva ket-
ten lőnek egy testé, úgy a' Christus és az
Anyaszent-egy-ház-is lélekben egy tükös
Testé: Ollyan szoros fővetséggel pedig,
hogy, valamint hogy az egy pár Gerlicze-
galambok között edgyik fél sem akar a'
maga

maga társán kívül, más társot ismérni;
úgy, sem a' JESUS Christus, más jegyeit
és mátkát, sem az Anyaszentegyház, más
Férjet, (*annál inkább viczé férjet*) soha nem
akar ismérni. Es valamint hogy azon egy
Testben, a' külömb külömb-fele tagoknak
nincsen, nem-is lehet, s' nem-is kell lenni
több Fejeknek egynél, (*egyéb aránt mon-
strum lenne belőlők*) Ugy az igaz Anya-
szentegyháznak-is nincsen, nem-is lehet,
s' nem-is kell lenni több Fejének az egy-
gyetlé egy JESUS Christu-nál, *egyéb aránt
abból-is monstrum lenne*; akarint eszelő-
kedgyenek a' Pápát viczé-főnek, és viczé
férjnek csinálni akaró Pápisták.

E' pedig, a' Christus és Anyaszentegyház
között való szent edgyesülés lőtt, és lé-
szen Háromképpen:

1. Ugy hogy, ő Felsége magát közli az
Hivekkel, és az Hivek is magokat ő Felsé-
gével; Közlötte ő Felsége magát az Hivek-
kel egyser akkor, a' midőn az Abrahá mag-
vát fel-vőtte, *Heb. 2. v. 16. in unione hypo-
statiá*, és lőtt mi Testünk ké, *Joh. 1. v. 14.*
Közlik az idvezülődő Hivek-is magokat

ő Felségével, a midőn ő beléje óltattatnak, *in unione mysticâ* lévén ő Testéből való testekké, Eph. 5. v. 30. Mert az ő Testének *sangai vagyunk, &c.*

2. Ugy hogy, valamint hogy a' mi Istentől való el-hakadásunk, (pártolásunk) lőn a' Sátán gonosz lelke által Két-képpé, tudni illik :

(1) Az Istentől, és az ő akarat-
tyától való el-hajlás } által.

(2) A' Sátán mellé való állás }

Ugy a' Christussal való edgyesülésünk-is lehet Két úton, tudni illik :

(1) A' Sátólól való el-válás, és }

(2) Az Istenhez való hodolás } által.

Ugyanis, ez illik a' mi új teretetésünk hoz.

3. Ugy hogy, az ő Emberi természetiben való óltózése által, lőttünk mi óvéi, Es az ő Szent Lelke által lőtt ő miénkké. Ugy hogy már ez életben fénlyék és tündököllyék mi bennünk az ő kegyelmé; a' jóvendő életben pedig az ő dicsősége. Itt így tudakozhatsz:

Kérdés. Hogy hogy lehetne minékünk a' Christussal edgyesülnünk, holott ő (a' mint

mint az Apostoli Credóban vallyuk) az Eggekben vagy, és nem jö-el testben az itéletig; mi pedig itt alatt az földön, az ő vitézkedő Anyaszentegyházában vagyunk?

Felelet. Ugy lehet ez, hogy ha itt alatt a' földön laktunkban fel-emellyük az mi hitünket az égben; ő Felsége is alá nyújtya nekünk szent Kezeit e' földre. Ezt pedig senki nem itilheti lehetetlen dolognak; mert lám csak testi szemeinknek látását-is fel-vethettük, (még pedig hertelen egy szempillantásban) a' csillagos Eg magóságáig? Hát a' mi hitünket, (melly sokkal erősebb a' testi szemeknél) nem emelhetnők-e fel, (segítséggül lévén az Istennek lelke) amaz igazságnak (lelkeinknek fénlő) Napjáig, a' menyben dicsőségben örökké uralkodó JESUS Christusig? Igen-is fel-emelhetjük.

Továbbá, történhetik ez-is; 1. hogy az egymást szerető igaz Házasoknak edgyike néha e' világnak edgyik szegeletiben, a' másikja (nagy távul) a' másik szegeletiben lehet; mind-azonáltal még vagyunk akkor-is közöztők, meg-is lehet az edgyesség.

gyeiség. Hát itt mi okon nem lehetne? 2. Lám a' *magos fáknak* igen fen vagyon a' tetejek, igen alatt pedig a' gyökerek. 3. A' *magos emberi testnek* fen a' feje, alatt vannak az lábai. 4. A' *folyó vizeknek* kicsiny helyen, s' egy helyen a' tejek források; de megszűze nyúl a' folyamottyok. 5. Az *magos Tornyoknak* az ég felé áll a' tetejek, az földben pedig az fundamentumok; de még-is nagy közöttek az egyeiség! Hát minékünk itt alatt lakó tagoknak, miért nem lehetne, a' mi Menyben uralkodó Fejünkkel a' Christussal edgyesülésünk hitünknek általlat

Oh bizony! a' Christus a' mi edgyetlen egy lelki Vő-legényünk, s' Férjünk, 2 Cor. 11. v. 2. mi pedig ő jegyefle vagyunk: ő Fejünk, (nem más) mi pedig ő tagjai vagyunk: ő a' mi Fundamentomunk, mi vagyunk az épületek. Bizony nem lakhatik olyan magos helyen, az Egben, hogy velünk-is ne lakozzék itt alatt a' földön. Igyek-zzünk tehát ő velle úgy edgyesülni itt, hogy ő velle, s' ő tölle dicsőítetsünk meg amott, tudni illik Mennyégben. Ehez pe-

hez pedig két dolgok igen szükségesek.

1. Hogy mint már Világosságnak fiai, világolságban járjunk, el-távoztatván a' fetétségnek cselekedetir, 1 Joh. 1. v. 6, 7. Mert ugyan-is. *ha azt mondjuk, hogy nekünk társalkodásunk vagyon ő velle, és az alatt a' fetétségben járunk, hazudunk, és igazságot nem cselekszünk.* De hogy ha világolságban járunk, miképpen hogy ő u világolságban vagyon, viszontagsággal való társaságunk vagyon ő velle; Es a' JESUS Christusnak az ő Fiának vére isztit meg minket minden bűneinkből. Így o'ztán, az Egkben lakozó Christus az ő Lelke által edgyesül mi velünk; mi is a' mi égben felnyuló hitünk által ő velle. Ugy o'ztán, noha semmit ő nálla-nélkül nem cselekedhetünk is, de ő velle minden szükséges dolgokat meg-cselekedhetünk, a' kinék tellyeségéből vétünk kegyelmet a' kegyelemért, Phil. 4. v. 13. az az, mind a' bőségben, s' mind a' szűkségben Istenről taníttauak leszünk.

2. Hogy ha itt alatt nagy a' mi erőtelenségünk, onnan fellyül várjunk s' kérjünk

jünk erőt. Mert ugyan-is, valamint hogy az égen forgó Napról vészzen minden földi állat természeti világot, melegséget, és termékenységét, Isten után; Ugy az harmadik égben uralkodó igazságnak fényes Napjától a' J E S U S Christustól vészzen minden idvezülendő Szent, jóra való lehetőségét. Ezt is pedig Három úton:

(1) A' Szent Léleknek belső munkálkodása által.

(2) Az Istennek igéje által külön.

(3) Az Istennek igéje és a' szent Sácramentumok által egyszer-s-mind: mert midőn az Istennek igéje prädikáltatik, akkor a' Christus szól minékünk az ő Lelke által. Midőn pedig a' Sácramentumok is ki-szolgáltnak; akkor a' Kereszttség által bé-öltettük az Isten frigyes Népeinek soréjében. *Az Ur vacsorája által pedig, tápláltatunk, és meg-erősítettünk ugyan azonb.*

Kérdés. Miért hogy csak egyszer keresztekünk-meg, de sokszor élünk az Ur Vacsorájával?

Felelet. Mert ha egyszer születettünk is, de sokszor kell tápláltatunk, &c.

Igaz

Igaz dolog az, hogy az Ige által jöhet ugyan a' Christus mi hozzánk Sácramentumok nélkül-is; De a' Sácramentumok által csak, az Igenélkül, soba sem akar jönni. Ezt mondom azok ellen, a' kik azt taníttyák, hogy sokkal inkább s' jobban közli magát a' Christus az emberekkel a' puszta Sácramentumokban, (a' minéműnek hamissan tartják a' Pápások a' Misét) hogy sem mint az ő szent Beszédében; holott tudniok kellene azt, hogy a' Sácramentumoknak-is erejek függ az Isten igéjétől. De mikor már az Ige-is hozzájuk adattatik a' Sácramentumokhoz, akkor szorofabban közli már magát a' Christus velünk, hogy sem mint a' Sácramentumok-nélkül külön az ő Igéjében. Mind a' kettőnek pedig vége és czéllya csak ez, hogy minket a' Christussal edgyeztessen, és a' Christust-is mi velünk. Hogy úgy mi ő velle edgyek lévén, nevedhessünk ő benne.

Ezek így lévén, hogy leg közelebről a' gyenge, de azonban igaz Hitu s' Vallásu Magyar Kereszttyének, az Ur Vacsorájával lelkek öröme, s' idvességekre élhessenek,

ELŐL JARÓ BESZED.

nek, és az azt megzavaróknak bájokat bédughasák; fordítottá az **ELŐ KENYERNEK** neveztetett kis munkátskát Magyar nyelvre. Vedd jó neven töllem a' jó igyekezetert; Légy egészségben, erőssödgyél az igaz értelemben, maradj-meg az igazságban, és én érettem imádkozzál.

Írásm Kolosvárat, M. DC. XCI.

Die 19. Februarij.

K. V. M. I. K. L. P.

ELŐ

(1)

ELŐ KENYÉR:

Avagy

Ur Vacsorájához készülő cse-csemő Keresztyénnek Kérdezőskedése, (hogy az igaz **ELŐ KENYERREL** élhesen idvelségeffen;) és azokra tött Sz. Írással meg-erősítetett Feleletek.

I. KERDES: Mivel tudom hogy az Ur Vacsorája az igaz Híveknek lelki vendégségek az UR asztalánál; Minek előtte arról tudakoznám, hogy a' több vendégségektől meg tudyam különböztetni. Kérlek mond meg: Hány-fele vendégségekről emlékezik a' szent Írás?

FELELET. Hat-félékről:

1. A'

1. A' Menyországához hasonlítottatott (Király fiának készítettett) Menyegzői lakodalomról, *Matt. 22. v. 2, 3, 4. & d. Es hasonlókrol. Luc. 24. v. 16. & d. Joh. 2. v. 1. & d.*

2. Az Egi madarak lakodalmáról, *Soph. 1. v. 7, 8.*

3. Az embereknek valamely nevezetes jón való örvendezéseknek lakodalmáról. Illyen lakodalmat szerze Abraham azon a' napon, a' mellyen Isákot a' téjtről el-válasz-ratta vala, *Gen. 21. v. 8.* Illyen vála az Josephé az ő Bátyjaival, *Gen. 43. v. 34.* Illyen az Nábálé, *1 Sam. 25. v. 36.* Az Asverusé, *Esth. 1. v. 3.* A' Té-kozló fiú Attyájé-is, *Luc. 15. v. 23.*

4. Az Isten Igéjének lakodalmáról, avagy amaz igaz Bölcseségnek lakodalmáról, melyről emlekezik Salamó, *Prov. 9. v. 1, 2, 3, 4.* A' mely-re illyen szókkal hivogat, *Verf. 5.* mond-

mondván: *Jövetek-el, éljétek az én eskemmel, és igyatok a' borban mellyet töltök.*

5. Az Istennel békes jó lelki-if méretnek lakodalmáról, a' mellyet így fejez-ki Salamon, *Prov. 15. v. 15.* mondván: *A' vidám Léleknek pedig szüntelen lakodalma vagyon.*

6. Az Ur Vacsorájának lakodalmáról; itt közli magát az ELŐ KENYER: Mellyet szükségesképpen vennie és ennie kell minden id-veiségeket szerető Híveknek.

II. K. *Micsoda dolgok köteleznek az Ur Vacsorájával való élésre minden Híveket?*

F. 1. A' Christus erős parancso-lattya, melly vagyon imez szókbá: *Matt. 26. v. 26. 1 Cor. 11. v. 24. Vegyétek (u. m.) és egyétek, cselekedgyétek.*

2. Ez, mert az Husvéti Bárány-nak-is meg-ételére kötelesek valá-nak az Izraéliták.

3. A'

3. A' régi jó Keresztyéneknek di-
csiretes példájok, a' minéműek va-
lának a' Christus Tanítványi is.

4. A' Szétek edgyetiségének (mel-
lyet hiszünk, és vallunk) meg pe-
cséltetésének szükséges volta.

5. Az ő Christusba való hiteknek
meg-crössítésének szükséges volta,

III. K. Mik kívántatnak hogy fel-
sáláltathassanak az Ur asztalához já-
rulandókban?

F. Azok avagy §(1) Belsőek.
§(2) Külsők.

FELFELT. (1) Belsőképpen:

1. Ez, hogy legyenek hivatalo-
sok, *Luc. 14. v. 8.*

2. Ez, hogy legyenek alázatos-
sok, *Ibidem v. 9, 10, 11.*

3. Ez, hogy ismérjék-meg azt, a'
kinek asztalához mennek, *Prov. 23. 1.*
és mi rétetik elelejekben.

4. Ez, hogy ne menjenek oda
ételi

ételi kívánságnélkül, tele hassal; ha-
nem, úgy hogy élhessenek az ott
lévő jókkal, *Prov. 9. v. 4, 5.* melyet
a' meg-töltt hasu, nem cselekedhe-
tik, *Psal. 42.*

5. Ez, hogy öltözzék-fel elsőben
a' JESUS Christust mint lelki me-
nyegzői ruhát, *Rom. 13. v. 14.*

6. Ez, hogy úgy viselleyék ott ma-
gokat, a' mint az a' sz. vendégség ki-
vánnya, és jól éllyenek a' mikkel él-
nek, &c. az az, a' Christustól ren-
deltetett végekre.

7. Ez, hogy legyenek józan el-
májűek.

8. Ez, hogy ne legyenek ott re-
stek, hanem szorgalmatosok, se-
rények.

9. Ez, hogy ne vonogassák on-
nan magokat haszontalan mentsé-
gekkel, *Luc. 14. v. 18, 19, 20.*

10. Szeressék a' több vendégei-

B

ket is,

ker-is, (ne csak magokat) ha szegények, koldusok, beregeflék, és más nyelvből valók, &c. léjendnek: is azok, 1 Job. 4. v. 20, 21.

11. Ez, hogy ne legyenek hástartokok, Jac. 4. v. 1.

12. Ez, hogy legyenek báládók, mennyenek köszönettel az Ur asztalától-el.

FELELET. (2) Külsőképpen:

I. Hogy illendő bocsúllettel, figyelmetességgel, és jó szó-fogadással (engedelemmel) halgassák az Istennek, abban az vendégségben zengedező igéjét, szavait, Eccl. 5. 1.

2. Hogy igen jó készüllettel és szentül éllyenek a' Sacramentummal, 1 Cor. 11. v. 28, 29.

IV. K. *Hát én külön az én személyem szerint, (mivel ki ki a' maga terhet hordozza, Gal. 6. v. 5.) mit cselekedgyem, hogy az Ur asztalánál méltó vendég lehessék?*

F. I.

F. I. Samuel Proféta 1 Sam. 16. v. 5. azt adgya tanácsul, hogy *szenteld meg elsőben magadat, és úgy menny az áldozatra:* az az, békéllyel-meg Isteneddél, s'felebarátoddal, &c.

2. Dávid Király Psal. 26. v. 6. ártatlanságban mosta-meg kezeit, és az Isten oltárát úgy gyakorlotta.

3. Pál Apostol pedig azt parancsollya, hogy *próbállya-meg kiki magát, és úgy egyék, &c.* 1 Cor. 11. v. 28. Te is azt cselekedd tehát.

V. K. *Hogy ha az Apostol parancsolattjának kell engednem. Micsoda dolgokban kell magamat meg próbálnom?*

F. Nem abban, hogy *fiavagyéte tőkélletes, tisztá, szent és bűnnélkül való, mert olyan csak egy ember-is nincsen, Rom. 3. v. 10, 11, 12. Psal. 53. v. 3. 4. hanem ezekben próbáld-meg magadat.*

I. Hogy ha vagyoné az Istennek

B 2

lelke

lelke te benned; Mert ezen ismértük meg hogy a' J'esus Christus mi bennünk lakozik, tudni-illik az ő lelkén, melyes minékünk adott, 1 Joh. 3. v. 24.

2. Hogy ha vagy-on-é tenéked igaz szomorúságod a' te bűneiden.

3. Hogy ha vagy-on-é igaz bited, a' te bűneidnek Christus érdeme által való meg-bocsáttatása felől.

4. Hogy ha engedelemmel halgathatodé te az Isten igéjét, Psal. 119. v. 59.

5. Hogy ha ez után igyekezelé szentebb életet élni, és másokat is jóra inteni, Psal. 51. v. 9, 15.

VI. K. Honnan tudhatom én azt meg hogy az én ilyen magam meg-próbálásom el-múlhatatlan-képpen szükséges?

F. I. Innen, hogy ha elmédben forgatod, hogy régen a' Sidóknak sem vala szabad jó készület-nélkül az Húsvéti bárányt meg-énniek, 2 Chron.

2 Chron. 35. v. 4. Tenéked sem szabad tehát annélkül élned az Ur va-csorájával, 1 Cor. 11. v. 28, 29.

2. Innen, hogy sem könyörge-ned, sem Iste igéjét halgatnod nem bátorságos, sem nem hasznos ad-dig, miglen meg nem tanúlod mi csodás állapotban vagy belső-kép-pen. Ide való ldvezirőnknek amaz intése, Luc. 8. v. 18. meg-lásátok, (u. m.) miképpen halgattátok. Külöm-ben Judásá lehetnél.

3. Innen, hogy ha meg-gondolod, hogy csak világi Fejedelmek asztalához-is nem illik ahoz illen-dő jó készületnélkül menned, Pro-verb. 23. v. 1. Jusson eszedben, hogy meg-beretváltkozik Joseph, és meg-változtatá rabi ruháját, és úgy me-ne amaz pogány Pharahó Király eleiben, Gen. 41. v. 14. Hát az Sere-gek Ura eleiben készületlen kelle-nejé menned? B 3 4. In-

4. Innen, hogy hameg-gondolod, hogy ha menyegzői ruhanélkül találisz menni ez Menyei Király Fia szent Lakodalmában: Gyalázatra kérdettetel-meg; *Miért mentél oda? és mit keresz ott? Matt. 22. v. 12.*

5. Innen, hogy ha méltatlanul találisz enni az Ur asztalánál, *Károztatott eszel, és iszol magadnak, 1 Cor. 11. v. 29.* a' melynél milehet veszedelmesebb dologod?

6. Innen, hogy ha elmédben forगतod, hogy Dávid még csak a' cæremoniás meg-szenteltetett kenyert sem ehette-meg, tisztulatlan, *1 Sam. 21. v. 4.* A' Léviták is nem hordozhatták külömben a' Frigy-Ládát, *Exod. 29.* Moses sem álhata Isten eleiben külömbé, *Exod. 3. v. 4.* 5. hanem le-öldá az ō saruját. Továbbá, még csak a' gyertya hamu vévő.

vévőnek-is, (melly az Isten sátorához való vala) meg-kell vala szenteltetni, *Exod. 25. v. 38.* Hát te hogy álhatsz ott meg-magad meg-probálása nélkül, tisztulatlan?

7. Innen, hogy ha elszedben jút, hogy még csak hólt testét sem törték a' Christusnak, régi meg-sorvatt és szemetes koporsóban; sem nem takarták lengetég szennyes gyölcspan, hanem újban, *Joh. 19. v. 40.* Hát te az ō szent Testét és Vérére hogy hogy vennéd bűnnel meg-fer-tesztetett tisztátalan szivben?

8. Innen, hogy ha meg-gondolod, hogy még csak testi kívánt elededet sem tállalod tisztátalan edényben, tálban; hanem szépen meg-mosotban. Hát a' te lelked gyönyörűséges eledelét, (melly a' JESUS Christus szent Teste és Vére) hogy tennéd tisztátalan, s' mos-

datlan szivedben, s' lelkedben?

9 Innen, hogy ha meg-gondolod, hogy a' ki lelkében fertelmes, nem illethet az semmi megszenteltetett dolgot, mocsok nélkül, *Hagg. 2. v. 13. 14.* Ugy bizony tés-is nem élhetz a' Christus szent testével és vérével tisztán, ha lelked tisztátalan. *Szükséges hát a' próba, &c.*

10. Innen, hogy csak a' jó készülettel vehetz idvességes hasznat a' Christus szent testéből és véréből. Ugyan-is, ha amaz vér-folyásban tizenkét esztendőök alatt sínlődött Afzszonyi-állat csak a' Christus ruhája perémjének illetéséből is gyógyulást nyerhete, *Matt. 9. v. 20. & d.* mentől inkább te lelki gyógyulást jól el-készült lelkednek, hogyha jó készülettel részesülz a' Christ^s szent testével és vérével az Ur vacsorájában, hitednek általa.

VII. K.

VII. K. *Micsoda vigasztaltatásomra szolgál énnékem az én ilyen szorofs magam meg próbálásom?*

E. I. Erre, mert ebből lehetz bizonyos, hogy te csalatkozhatatlanul közösülz a' Jésus Christussal, a' teédes Idvezitőddel, *1 Cor. 10. v. 15, 16.*

2. Mert ebből tudhatod meg, hogy benned vagy a' Szent Léleknek zálaga, a' melly el-pecsétli és meg-erőssíti a' te jó kívánságodat, a' te Idvezitőddel való edgyesülésed felől, *Eph. 4. v. 30. 2 Cor. 1. 22.*

3. Mert úgy hiheted-el, hogy nagy bősületben vagy a' te nálad a' Christus Sácramentoma.

4. Mert úgy lehetz bátorságos arról, hogy nem vagy te azok közül való, a' kiket ebeknek és disznóknak nevez a' Christus, a' kik nem mel-
lőz arra, a' mi szent, és a' kik eleiben
nē illik hogy drága gyöngyhintetessék,
Matt. 7. v. 6. B 5 5. Mert

5. Mert ebből tudhatod meg, hogy az Isten Anyaszentegyházában nem olyan vagy te, mint az *fa-láb* a' tagok között; hanem igaz tagja vagy az Anyaszentegyháznak, és abban a' te edgyetlen egy Fejednek a' Jézus Christusnak.

6. Mert abból vehetsz bátorságot a' Christusért való szenvedésre; úgy mehetsz bátran ki édes Jéusoddal a' Calvária hegyére, és úgy telepedhetel le véle a' lelki Jérusálem-béli vacsoráló helyen.

7. Mert úgy várhatod, s' halhatod lelked örömével, amaz lelki Vő-legényednek, Jegyesednek, a' Jézus Christusnak, tégedet édesdeden kínáló szavait, *Cant. 5. v. 7.* A' ki így szól: *Egyetek barátim, igyatok és részegedgyetek meg szerelmemmel.* De nem bortúl, hanem a' Christus lelki jó-téreményétől.

8. Mert

8. Mert úgy gyönyörködheted magadat a' te Uraddal a' Jézus Christussal azon egy asztalnál való mulatásoddal, ki el-jő te hozzád, *Apoc. 3. v. 20.* Es valaminthogy amaz arany függő, és gazdag arany peretcz, zálagavala Rebekánál az Isák szeretetinek, *Gen. 24. v. 22.* Ugy az Isten szolgainak kezek által járó Sácramentomi kenyér és bor-is zálagalészen te nálad, a' Jézus Christus hozzád való meg-másolhatatlan szeretetinek; úgy annyira, hogy mentül alá valóbnak látnak tégedet a' te szemeid, (méltatlanságodat olyan gazdag vendégségre érezvén) annál méltóságosabb lélsz te a' könyörülő Isten szent szemei előtt.

VIII. K. Micsoda dolgok kívánsz azoktól, (avagy mit kell azoknak eszelekednie) a' kik már magokat meg-

B 6

próbát-

próbálván az Ur asztalához akarnak járulni?

F. 1. Azt kell meg tanulniok, s' tudniok, mit cselekedgyenek, minek előtte oda járulnának s' mennének.

2. Azt látsák jó eleve-meg, mit kell cselekedniek ott, midőn már oda érkeztenek.

3. Azt, mit kell cselekedniek, minek utánna onnan le-mennek, avagy onnan el-távoznak.

IX. K. *Mond-meg hát, mit kell cselekednem énnékem, minek előtte az Ur asztalához járulnék?*

F. 1. Probáld-meg magadat; az mint fellyebb meg-hallád.

2. Hidgyed köteles vóltodat, némely kiváltképpen való dolgoknak jó elevevaló meg-fontolásokra, gondolásokra.

X. *Mi lehet vallyon közönségeffen az az én meg-probálásom?* F.Ar-

F. Arról való józan elméből való tudakozásod, vizsgálódásod, mint legyen tenéked állásod az Isten kegyelmében: Erre int Szent Pál Apostol: *2 Cor. 13. v. 5. Ti magatokat kísértsetek-meg. (u. m.) hogy ha nem vadtok az hitben, &c.*

XI. K. *Micsoda dolgokat tanulba-szok meg én abból, hogy kinek kinek, (s' énnékem-is) meg-kell próbálni magát, minek előtte az Ur asztalához fel-menne, az Apostol intése szerint?*

F. 1. Ezt, hogy a' jót gonosztól meg-külömböztetni nem tudó kised csecsemők, éretlő elméjű gyermekek nem alkalmasok az Ur Vacsorájával való élésre; mert nem tehetik tiszteket: az az, nem próbálhatták-meg magokat a' Pál Apostol intése szerint, *1 Cor. 11. v. 28.* az pedig el-múlhatatlanképpé szükség, s' hasznos is; el-múlása pe-

dig igen igen káros és veszedelmes,
verf. 29.

2. Ezt, hogy a' kik nem isméri-
k igazán a' Christust, és semmit sem
tudnak idvességekről; Semmikép-
pé nem bocsáttathatnak, sem nem
járulhatnak az Ur asztalához: mert
semmit az olyanok ott nem csele-
kedhetnek a' Christus emlékeze-
re, 1 Cor. 11. v. 24. *in fine.* és mago-
kat sem próbálhatták meg. Az il-
lyeneknek jövődől veszedelmet
az Ur Hóseás által, Cap. 4. v. 6. mond-
ván: *El-vész az én népem, mivel hogy*
tudomány nélkül való.

3. Ezt, hogy a' bolondokat, meg-
bontakozott elméjűeket, meg-dü-
hótteket, és az józan okoskodásról
elfordúlt elméjű betegeket, (ha
meg-ismérternek) nem kell az Ur
Vacsorájára fel erefzteni: Mert a-
zok is alkalmatlanok kívánt tisztak-
nek

nek el-követésére. Továbbá, mert
az olyanok még csak világi Kirá-
lyok előtt is kellestlenek. Lásd, 1.
Sam. 21. v. 15.

4. Ezt, hogy a' kik valóban el-
tökéltették magokban, hogy meg-
szokott bűnökből ki ne térjenek,
hanem azokban meg-térés-nélkül
éllyenek, &c. nem méltók e' szent
Vendégségre; mert méltatlanul já-
rulván oda, vétkeznek az Ur Teste és
Véré ellen, 1 Cor. 11. v. 27.

5. Ezt, hogy a' magokat meg-
próbálhatók is, csak a' magok meg-
próbálása után járulhatnak oda
csendes szível, és lelkek örömével,
nem az előtt. 1 Cor. 11. v. 28. *Probál-
lja meg azért minden ember magát, és*
úgy egyék abból a' kenyérből, &c.

XII. K. *Hát ugyan azt állatod é,
hogy soha senki nem járulhat az Ur asz-
talához addig, valámig (avagy csak*
valámig

valami kevés idővel) az előtt magát jól meg nem próbállya?

F. Igenis azt állatom. De itt azt gondold-meg, hogy (1) *Avagy úgy vérszi* valaki az Ur Vacsoráját, hogy soha még az előtt egyszer sem vőtte. Illyenkor el-múlhatatlanképpen szükséges, hogy *Szűlei, Tutorai,* és azok helyet lévő jó Gondviselői avagy *Tanítói* által jól meg-tanittassék, el-készítettessék, hogy valami-képpen gondviseletlenségek miatt oda ne járuljyó tudatlanul. (2) *Avagy úgy vérszi,* hogy az előtt-is sokszor vőtte ahoz illendő jó készülettel. Illyenkor már nem szintén olyan szükséges hogy mások vélledajkálkodgyanak. De hogy maga magát Isten után mindenkor jól el-készítse, igen igen szükséges, *1 Cor.*

II. v. 28, 29.

XIII. K. *Vallyon micsoda okok térszik*

szik el-múlhatatlanképpen sükségessé, az én leg első Ur Vacsorájával való élésem előtt, az én magam szoros megpróbálásomat?

F. 1. Ez, mert azzal erőssited-meg te leg-elsőben a' te igaz Keresztiségedet; azzal mutatod lelki eleveniségedet.

2. Ez, mert akkor bizonyítod-meg másodszor, hogy te bé-állottál az igaz Anyaszentegyházban.

3. Ez, mert akkor bocsáttatol legelsőben ama' minden Királyok Királynának asztalához.

4. Ez, mert a' te Ur Vacsorájával való leg első éléscd ám, a' te Vőlegényeddel a' Jésus Christussal való lelki házasságodnak (szövetségednek) leg első lakodalmi (menyegzői) pompája.

5. Ez, mert a' te Ur Vacsorájával való leg első éléscdnek idején, te még

még igen új Tanítvány vagy. Akkor kell tehát leg-inkább taníttatnod, hogy tudgyad mit kellyen cselekedned.

6. Ez, hogy azzal a' te leg-első jó készületeddel adsz, más új Tanítványoknak-is jó példát az hasonló készületedre, és az Ur Vacsorájával való jól élésre.

7. Ez, hogy ha először, egyszer ugyan jól meg-probáltattál, és taníttattál: Nem szükség az után te veled másoknak úgy dajkálkodni, mint az előtt.

8. Ez, mert a' te leg-első jó készületeddel dugod-bé (ha ifiú vagy) azoknak szájokat, a' kik azt mondgyák, hogy az iffiaknak serege, nem nézi jól meg, mint mégyn az Ur Vacsorájára.

XIV. K. Mikor lehetek én leg-alkalmatosabb az Ur Vacsorájával való élésre?

F. I. Ak-

F. I. Akkor, a' mikor leg-alkalmatosabb vagy a' könyörgésre, nem csak magadért hanem ellenségedért-is, *A'for. 7. és tovább.*

2. A' midőn leg-alkalmatosabb vagy az Isten igéjének engedelemmel való halgatására, *Es. I. v. 10.*

3. A' mikor leg-alkalmatosabb vagy a' te Felebarátidnak ellened esett vétkeknek meg-bocsátására, s' engedésére.

4. Akkor, a' midőn tapasztalható-képpen érzed a' te jóra való változódodat, új emberré való lételeidet. Mellyek noha minden időben szükségesséek, de leg-inkább a' te Ur Vacsorájával való élésednek idején.

XV. K. Micsoda nevezetes dolgokban kell leg-inkább magamat meg-probálnom?

F. I. A' Tudományban: Mert, a' *tudo-*

Tudomány-nélkül semmi nincsen jó,
Prov. 19. v. 2. Es el-kell veszni a tudatlan népnek, *Hof. 4. v. 6.*

2. Az *Hitben*; Hogy ha hiheczé, avagy csak valami gyengén a' Jésus Christusban; Es, hogy ha kívánhatodé hitbéli gyégeséged meg-erősítésére a' Jésus Christus segédelmét, *Marc. 9. v. 24. Act. 8. v. 37.*

3. A' te bűneidből való meg-térésedben; Menyire tértél már ki elébbi bűneidből: mostadé meg azokból a' te kezeidet, Dáviddal, *Psal. 26. v. 6.*

4. A' te Istenhez való engedelmes-ségedben; A' többi között, hogy ha fogadhatodé már jobban az Isten ízavát, hogy sem ez előtt; Es gyakorolhatodé már serényebben az Isten házáat, mellyet ennek előtt sokszor könnyen el-múlattál: Es áldhatodé már az Istent, kit ennek előtt

előtte sokszor káromlottál, &c.

5. A' te Felebarátodhoz való szeretetedben; Szerethetedé már, a' kit annak előtt gonoszúl gyűlöltél; *Matt. 5. v. 23, 24.* Mert egyéb-aránt nem leszen kedves Isten előtt semmi te ajándékod; ugyan ott. úgy hogy azt még az Oltár előtt is le kell raknod. ugyan azon Részben.

A Z E L S Ő R Ű L. I.

XVI. K. Miért szükséges énnékem a' Tudományban magamat meg-pro-bálnom?

F. 1. Ezért, mert a' Tudomány által viseled az Isten képét. Ezt bizonyittya Szent Pál amaz intésében, *Coloss. 3. v. 10.* mondván: *Es fel-öltözzétek amaz új Embert, melynek újulása vagyon annak ábrázatához illendő ismeretben, a' kiteremtette azt.*

2. Ezért, mert az Istennek igaz ismeretinjéül, és az akkórul for-golodó

golódó sz. Tudomány. nélkül, rosz,
és semmire kellő az elme, *Prov. 19. 2.*
Sőt merő sötét pokol a' tudatláság.

3. Ezért, mert a' ki az Isten, és az
maga idveisége felől tudatlan, majd
aláb való némely részből az ördög-
nél is; mert ő sokat tud (néha nem
jól) mikor az olyan ember tudatlá.

4. Ezért, mert a' Tudomány-nél-
kül soha az jót jól nem gyakorolha-
tod, hanem mindenkor vétkeffen.

5. Ezért, mert a' Christus ismé-
retiről való Tudomány magában is
merő azon örök élet: Mert a' ki bi-
szen a' Fiúban, vagy on annak örök éle-
te, *Joh. cap. 3.*

6. Ezért, mert a' tudatlanság,
elől-járó hopmestere az hamar kő-
vetkezendő veszedelemnek, *Hose.*
4. v. 6.

7. Ezért, mert a' Tudomány, sze-
me a' léleknek.

8. Ezért,

8. Ezért, mert a' régi Proféták is
mind könyörgöttek, s' mind pe-
dig praedikáltottnak a' tudatlan
emberek ellen, *Jer. 10. Hos. 4. v. 2, 3.*

9. Ezért, mert az Isten ismér-
ről való Tudomány, szülő anyja az
hitnek, meg-térésnek, és egy szóval
az Istennek minden kegyelmének.
Az tudatlanság ellenben, meg-csal-
lya az embereket a' Sácramentum-
felől való értelemben, és ki rekelz-
ti a' Vő-legény lakodalmából, mint
amaz őt bolond szűzeket, *Matt. 25.*
vers. 11, 12.

XVII. K. Mi az oka tehát, hogy ez
mostani utolsó időben a' Nép nagyobb
részeről tudatlan?

F. I. A' Népnek tunyasága, avagy
a' tanulásban való restsége; melly
miatt restelli kiáltani a' bölcseségért,
és a' Tudománynak megnyeréséért nem
emelheti fel szavát, *Prov. 2. v. 3, 4.*

2. A'

2. A' benne meg-rögzött, és meg-feneklett temerdeki gonofság, és el-áradott istenteeléség; melly miatt csak nem így szólnak már az Istennek, *Job. 21. v. 14. Távozjál el (u. m.) cöllünk, mert a' te útaidnak ismeretiben nem gyönyörködünk.*

3. A' szabad akarat szerint való vakoskodás; mely miatt akarattyok szerint nem tudgyák, az Isten teremtésben lévő nagy hatalmát, és erejét, *2 Petr. 3. v. 5.*

4. Az kevélységgel puffadozó sziv; melly miatt nem tanulhatnak alázatosságot. Az Isten pedig csak az alázatosfokat szokta tanítani a' maga útaira, *Psal. 25. v. 9.*

5. Ez az ámitó s' hízelkedő csalárd Világnak rendeletlen, és zabolátlan szereteti; melly miatt nem lehet ember Istennek engedelmes, *Jac. 4. v. 4. Eccl. 38. v. 25.*

6. A'

6. A' Sárántól való meg-vakíttatások, *2 Cor. 4. v. 3.* Melly miatt nem láthatták a' Christus Evangéliumának világosságát.

7. A' természeti meg-veszetség, melly miatt csak lelkek lévén (nem lelkiek) nem foghatták meg azokat a' mellyek az Istennek lelkéjé; mert ő nékik bolondságnak látszik. *1 Cor. 2. v. 14.*

8. Utolszor, mindeneknek feleltte: (1) A' Catéchésis tanításának s' tanulásának el-vesztegettetése az iffiak között. (2) A' szent elmélekedéseknek nem létele az öregek között. (3) A' tanításokban, prädikációkban hallott, és az Ur beszédéből olvaftatott dolgokról való gyakor beszélgetéseknek el-mulacása minden rendek között. Látodé! Ezek miatt ám tudatlan a' Nép!

XVIII. K. Miket kell énnékem az

C

én tu-

éntudományomra nézve magambá fel-czirkálnom?

F. 1. Közönségesen azt, mi-ben légy tudós.

2. Külön szakasztva micsoda kü-lön való dolgoknak érkezhetsz meg-vizsgálásokra, tudásokra.

XIX. K. *Miben áll vallyon, az én közönséges tudományom?*

F. 1. Ebben, hogy (tudni illik:) mit tudgy, és micsoda értelembé, s' hitben légy az Istenről?

2. Micsoda értelemben légy ma-gad felől?

3. Mit érts az Istennek frigye, a-vagy teveled és több hozzád hason-ló szövegekkel kötött szövegsége felől?

XX. K. *Mit kell tudnom és bennem az Isten felől?*

F. Olyannak kell ismérned, a' minéműnek magát a' Szent írásban ki-jelentette, tudni-illik:

1. Hogy

1. Hogy egy légyen, Deut 6.v.4. *Hallyad Izraél, a' mi Urunk Istenünk edgyetlen egy Isten.*

2. Hogy láthatatlan; nem lehet semmiképpen, sem nem szabad ki ábrázolni, *Exod. 20.*

3. Meg-országolhatatlan állatu.

4. Hogy három egymástól meg külömböztetett személyű, Atya, Fiú, és Szent Lélek, 1 *Johan. 5.v.7,8.* és ez három egy, *ugyanott.*

XXI. K. *Hát ezeken kívül egyebet nem szükség tudnom az Istenről?*

F. Igen-is szükség, még pedig a' többi köztört tudnod kell ezeket.

1. Hogy ő mindeneknek terem-tője, *Gen. 1.v. 1.* (melyben nincsen az őrdögnek, &c. semmi része, no-ha káromkodik e' rossz Világ;) te-remteni akarván a' Teremtőt.

2. Hogy ő minden nagy, közép szertű és apró dolgoknak szent a-

karattya szerint való kormányozója, igazgatója, ki még csak egy kis baj-szálla-is gondott visel, *Matt. 10. v. 10.* ki előtt történet nincsen.

3. Hogy ő mindent tudó, értő, halló, látó, *Jer. 17. v. 9, 10. Psal. 94. v. 8, 9, 10, 11.*

4. Hogy ő igen szent, és igaz, ki mindent meg-ítél az ő cselekedeti szerint; *1 Petr. 1. v. 17.* Ki még a' maga tulajdon Házában sem szenved a' bűnt büntetetlen, hanem azon-is el-kezdi az ő iríletitt, *1 Petr. 4. v. 17.* Ki igen igaz minden ő útában, &c. *Psal. 145. v. 17.*

5. Hogy ő igen jó minden terem-téshez, és nevezetessen igen irgalmas az őtet félőkhez, *Psal. 103. v. 8.*

6. Hogy ő kezdett és végnélkül egyedül örökké való, első és utolsó, *Apoc. 1. v. 17.* A' kitől, és a' kiért vannak mindenek, *Coloss. 1. v. 16.* És a' ki

a' ki által állanak mindenek, *v. 17.*

7. Hogy ő mindenűt jelen való, kit az Egeknek egei bennem foghatnak, *2 Chron. 6. v. 18. Prov. 15. v. 3.*

XXII. K. Honnan tudhatom én meg, hogy az Istennek ilyen ismérői, idvefséges isméret én bennem?

F. 1. Ebből, hogy ha ő Felségét már mindeneknek felette szereted mint leg főbb jódat; még pedig tellyes szivedből, lelkedből, és minden erődből, *Matt. 22. v. 37.*

2. Ebből, hogy ha szüntelen kívánsz ő előtte, és ő velle járni, *Gen. 17. v. 1. & 5. v. 22. & 6. v. 9. 1 Reg. 9. v. 4. Luc. 1. v. 6.*

3. Ebből, hogy ha nagy kívánsággal kívánsz hozzá menni, s' jutni, és velle maradni, *Psal. 42.*

4. Ebből, hogy ha benne vetett bited után, kívánsz ő Felségének mindenekbő engedelmeskedni az

ő szent parancsolati szerint. Ha ezeket tudod az Isten felől, jól vagy a' Tudományra nézve dolgoz; Es így nem mégy tudatlanul az Ur asztalához, Istenről való tudományodra nézve.

XXIII. K. *Meg-hallám immár, mit kellyen az én Istenem felől tudnom; De kérlek taníts-meg arra is, micsoda értelemben kell lennem magam felől? Mert ha mindennek várkeztene, és az Isten dicsőségétől el maradtanak, Rom. 3. v. 23. én sem ígérhetek magamnak nagyokat?*

F. 1. Tudd meg ezt; hogy te reád is örökség gyanánt szállott bűnben léledzett szüléidről a' te természetednek bűn által lótt megvesztése. Ugy hogy, halomban gyűlt már a' te gonofságod, (a' több emberekével edgyütt,) és hogy a' te szivednek is minden indulattya, és

gondo-

gondolattya szüntelen gonosz, *Gen. 6. v. 5. Rom. 3. v. 11, 12. Psal. 53. v. 3, 4.*

2. Tudd-meg ezt, hogy a' te elméd már meg-homályosodott, értelmed a' bűn miatt meg-vakult, és el-idegenedtél az Isteni élettől gyermekségedtől fogva, a' benned lévő temérdeki tudatlanság, és a' te szivednek keménysége miatt, *Ephes. 4. v. 18. Rom. 6. v. 18.*

3. Tudd-meg ezt, hogy a' te akaratod hajlandó minden tisztatlanságnak nagy sérénységgel való cselekedetire, *Ephes. 4. v. 19.*

4. Tudd-meg, hogy a' te indulatid el-fordult indulatok Anyád méhétől fogva, *Psal. 51.* és cselekedetid gonoszok, *ugyan ott.*

5. Tudd-meg ezt is, hogy a' te lelked-isméreti olyan igen meg-háborodott, hogy tégedet méltán rekeszthet az Isten átka alá, mind

C 4

életed-

életedbe, mind halálodban, s' mind pedig halálod után, *Deut. 27. v. 26. Gal. 3. v. 10.*

XXIV. K. *Micsoda nyavalyák terhelhetnek engemet az én bűnemtért ez életben?*

F. I. A' te testedre szolgálható, s' ugyan bokrosával omolható nyavalyák, betegségek, nyomorúságok, *1 Cor. 11. v. 30* egy szóval az Istennek ki-mondhatatlan átkai, melyekről bővé olvashatsz, *Deut. 28. v. 15. és tov.*

2. A' te minden fáradságos munkáiddal, éjjeli, s' nappali nyughatatlanságoddal keresett jóvaiddtól való reméнтelen, és siralmas meg-fosztattatásod, *Deut. 28. v. 30, 31: és 68.*

3. A' te tisztettség, és minden javaidnál drágább hitednek, nevednek gyalázatban való keverődése, *Prov. 10. v. 7.* Es egyéb ezekhez hasonlók.

4. A' te

4. A' te lelkednek belső gyötrelme, *Deut. 28. v. 28.*

XXV. K. *Hát halálomban micsoda nyavalyák szorongathatnak?*

F. I. A' te lelkednek testedtől való szomorú meg-válása, és amaz halálnak halálától való irtózásod, *Gen. 2. v. 17.*

4. A' te bűnődön lehető gyötrelmednek kinlódása idején, minden vigasztalóktól való meg-fosztattatásod. Így lőn dolga Judásnak, *Mat. 27. v. 4.* kit midőn mardosna, bűnein meg háborodott lelki-ismérettel így kiált vala, mondván: *Vérkeztem, el-árulván az ártatlan vért! De senki nem lőn vigasztalója; hanem csak e' lőn válaszfza a' Papi Fejedelmektől, és a' népnek Véneitől, (a' kiknek kedvéért érkezett vala:)* *Mit gondolunk mi azzal? Am te lássad! melly miatt kétségben esék.*

C 5

3. Az

3. Az halálról való nagy félelemnek miatta, a' te szivednek el-ájulása, el-halása, és bálvánnyá való változása. Így lőn dolga amaz bolond Nábálnak, *1 Sam. 25. v. 37.*

XXVI. K. *Hát holtom után micsoda veszedelmekben ejtethet engemet a bűn?*

F. 1. Ki-rekeshzther az Isten színe elől, és az ő dicsőséges Országából, *Luc. 13. v. 27.*

2. Egy Tömléczen verhet, és egy gyötrelombé rekeshzther az Őrdögökkel, melyben vagyon sívás, rivás, és fogoknak csikorgatása, az honnan soha sem várhat szabadulást. Oh meg-firathatatlan veszedelem! *Matt. 25. v. 14.* Ezeket kell meg-tudnod, látod-é? magad felől, hogy magadat meg-alázhaszad, &c.

XXVII. K. *Hát immár az Istennek velem &c. kötött frigye avagy szövetség?*

szövetség felől mit kell meg-tudnom?

F. Ezt, hogy (a' szerint) tégedet a' te Idvezítő az Ur Jésus Christus mind azok alól az elő számlált nyomorúságok alól, tőkélleltessen egy-szeri érdemes áldozatnyával, *Heb. 10. v. 14. 15.* úgy fel-szabadított, hogy semmi kárhozzatató erő azokban nem hagyott, *Luc. 1. v. 68. Rom. 8. v. 1, 2, 3.* Ki igaz, és Szent Attyával egyenlő örök Isten lévén, *Phil. 2. v. 6, 7, 8.* azért lőtt testé, *Joh. 1. v. 14.* az az, emberré, hogy szenvedhesen, meg halhasson, &c. a' te bűneidért; és fel-támadhasson a' te meg-igazittatásodért.

XXVIII. K. *Hát már külön bakaftva az Ur Vacsorája felől mit kell meg-tudnom?*

F. 1. Ezt, hogy mi legyen az Ur Vacsorája? micsoda annak természeti tulajdonsága? és mi legyen haszna?

C 6

2. Ezt,

2. Ezt, mint kellyen tenéked az-zal, jól, illendőképben, és hasznos-on éljed.

XXIX. K. *Taníts-meg hát arra, mi-esoda az Ur Vacsorája?*

F. Egy szóval, *Sacramentum* az, még pedig az Új Testámentomnak második Sacramentoma, a' melyben a' kenyérrel, és borral való élés által, mind azok, valakik bé-óltat-tanak a' Jésus Christusbá, igen hasznossan tápláltatnak lelkekben az örök életre, vévén igaz hiteknek kezeivel a' Christus sz. Testét és Véré-t.

XXX. K. *Mit tanulhatok én ebből meg?*

F. 1. Ezt, hogy noha sokan észik az Ur kenyerét, de nem mindenek észik az Ur-kenyeret; mert más az Ur kenyere, és más az Ur-kenyér az Ur Vacsorájában.

2. Ezt, hogy senki nem eheti az
Ur

Ur testét, a' ki nem az Ur testéből való. *August. de Civ. DEI cap. 25.*

3. Ezt, hogy a' jól el-készült ember, nagy lelki bátorsággal, s' szívének örömével járulhat az Ur asztalához; Mert ugyan-is nem méreg vagyon ott annak, hanem kegyelemnek édesége, *Exod. 15. v. 25.*

XXXI. K. *Holott? és mikor szerez-tetett leg elsőben az Ur Vacsorája?*

F. 1. Helyére nézve, egy igen szépen fel-ékesítettett nagy vacsorálló Házban, (az holott az Hufveti bárányt-is meg-készítették vala az ő Tanítványi,) *Marc. 14. v. 15.* Az melyből ezt tanulhatod-meg, hogy a' te szivednek-is el-kell készítenni; nem kell a' földi dolgokhoz le-szegeződni, hanem oda-fel az égben kell fel-emelődni; nem kell semmi bűnbé gyönyörködni, *Col. 3. v. 1, 2, 3.*

2. Idejére nézve; Azon az éjczakán,

kán, a' mellyen a' Christus el-árultatott, *1 Cor. II. v. 23.* A' melly is arra tanít tégedet, hogy valamenyiszer élj az Ur Vacsorájával, mind annyiszor (mintha tovább nem élnél) igyekezzed el-szakasztani a' te szivedet a' bűnöktől, és ez bűnökkel meg-rakodott alá való világtól. Es készítsd magadat a' te mennyei Atyáddal léjendő mennyei örök lakozásra. Mert noha itt ez földön kezded el a' te Isteneddel való lelki vendégeskedésedet; de nem végezheted itt azt el, miglen fel nem megy ő sz. Felségéhez az egekben.

XXXII. K. *Micsoda* (Elementumokból) élterő állatokból *szereztetett* külsőképpen az Ur Vacsorájának *Sáceramentoma?*

F. Tápláló erejű közönséges kenyérből, és őszinte való tiszta és vizzel meg elegyítettlen borból. (Né: Nem

Nem fészületes ostyából, és vizzel őszve elegyítettett borból.) A' mely tápláló erejű kenyér, és őszinte való tiszta bor, jegye és pecséttye (az mint majd meg-bizonyítottuk) a' Christus szent Testének és vérének, *Luc. 22. v. 19. 20.*

XXXIII. K. *Hogy* *hogy* bizonyíthatnád ezt meg, *hogy* a' régi tudós Atyák is a' Christus szent Testének, és Vérének jegyének, és pecséttyének hitték, vallották, és tartották volna az Ur Vacsorájában lévő kenyeret, és bort?

F. I. Így, mert a' Christushoz iméz szavait: *Vegyétek, egyétek, ez az én Testem.* Tertullianus régi Doctor à Christus után az 3. dik száz esztendőbélvén, így magyarázta ezt: *Ez az én testem*, annyit téfzen, mint *figura corporis mei*, az az, az én testemnek ábrázolója, *Tert. adv Marc. lib. 4.*

2. Így, mert *Irenaeus* is azt írta az Ur Vacsorájáról, hogy kétféle do-

logból áll az: Az edgyik földi, (a' minémű a' kenyér és bor) A' másik mennyei, (a' minémű már a' Christus szent Teste és Vére) Amazt testi, ezt pedig lelki, (avagy hitünknek) szájával vehettyük.

3. Így, mert amaz régi *Augustinus* is azt tanította, hogy a' *sacramentum* külső jegye az Isten belső kegyelmének. Nem is neheztrellette (úgy mond azon *Augustinus*) a' Christus a' kenyeret maga testének mondani, noha azt jegyél adgya vala a' *Tanítványoknak*. Hallod!

4. Így, mert *Macarius*-is, a' régi Doctöröknek edgyike, a' kenyeret és bort az Ur Vacsorájában *antitypáknak*, példázó dolgoknak hitta. De meg kell tudnunk, hogy az Ur Vacsorájával jól élők, szintén olyan bizonyosan vészik a' Christus szent Testét és Véréát az Ur Vacsorájában, (de

(de hitcknek lelki szájával:) valamely bizonyosan vészik a' Sacramentomi kenyeret, és bort az ő testi szájokkal. Nem igazán mondgyák tehát a' Pápisták, hogy mi csak kenyerezünk az Ur Vacsorájában.

5. Így, mert *Bernárd Doctör*is, edgyike a' régi tudósoknak, *testnek* hja ugyan az Ur Vacsorájában lévő kenyeret; de azt-is meg-mondgya, hogy *nem tulajdon értelemben, hanem hasonlatosság szerint, per significacionem, non proprietatem*. Hallod! Nem eheti hát senki testi szájával a' Christus Szűz Máriától született, és már meg-is dicsőített szent Testét. A' régi Aryák sem úgy ótték, *1 Cor. 10. v. 3, 4.*

XXXIV. K. Hát az Ur Vacsorájában lévő kenyér ugyan semmiképpen nem változhatiké Christus tulajdó Testévé, és az ott lévő bor is tulajdon Vérévé?

F. Sem-

F. Semmiképpen nem:

1. Mert a' Christus, halála előtt szerzé az Ur Vacsoráját, *meg törzendő Testének, és ki-ontandó Vérének, és halálának emlékezetére; nem az után: Akkor pedig nem vált az ő kezében, sem a' Tanítványokébá tulajdon testévé; azért az után sem válhatik loha.*

2. Mert úgy a' Christusnak az ő edgyetlen egy tulajdon eleven kezével, más meg-hólt, és az elébbi-től külömböző testét kellett volna, *venni, hálákat adni, meg-szegni, és az Tanítványoknak adni; a' melly képtelen dolog: mert úgy két teste lőtt volna a' Christusnak, edgyik a' kívül adta, másik a' mellyet adott.*

3. Mert a' kenyér darabonként szegdeltetik és törzetterik az Ur Vacsorájában; De a' Christus egészen vétetterik minden azzal jól élőlőktől.

4. Mert

4. Mert az Ur Vacsorájában lévő kenyért és bor, a' Christus szent Testével és Vérével való közösülésünk. Nem lehet tehát Christus tulajdon Teste, *1 Cor. 10 v. 16.*

5. Mert ha az a' kenyér lehetne valami módon Christus tulajdon Testévé; úgy a' Sűtők csinálhatnák azt, a' kik azt sűtik. A' melly-is (absurdum) képtelen dolog.

6. Mert az a' kenyér idővel megveszhet, rodhathat; De a' Christus Teste soha sem, *Psal. 16. v. 10.*

7. Mert az Ur Vacsorájában sem nem látunk egyebet, sem szájunkal nem kóstolunk egyebet kenyérnél és bornál; ha pedig a' Christus tulajdon teste ott volna, (mint láthatót) meg-láthatnók, kóstolhatnók.

8. Mert ha az Ur Vacsorájában jelen volna állattya szerint a' Christus tulajdon teste; Ugy az hitelenek

lenek, és méltatlanul élők-is ehetnek azt; és úgy azok-is az által, örök életet nyerhetnének, *Joh. 6. v. 54.* De az képtelen dolog!

9. Mert úgy fel-fordulna a Sácramentumnak természeti, melyben jegynek, és jegyeztetett dolognak kell lenni mindenkor. Egyébaránt nem volna Sácramentú.

10. Mert úgy el bomlana a Christus testének természeti tulajdonsága, lévén, (avagy tétetvén) az, egyszer-s' mind hólrá és elevenné; Menyben és földön valová, dicsőségségsé, és alázatosá; Egy helyben valová, és sok helyben valová, azon egy időben és órában. Melly-is lehetetlen dolog.

11. Mert nem lehet babonanélkül, által változtató (tűntető) erőt tulajdonítani imez néhány igéknek: *ez az én testem*, a Christus több szavai-

szavainak kifejezéseknélkül, a melyeknek sohult sem tulajdonittatik az, avagy ahoz hasonló erő, tehát ezeknek sem. *Nb:* Nem-is a kenyér mondotta *ez az én testem*, hanem a kenyéret kezében tartó Christus.

12. Mert hogy ha azok után az igik után, az Úr Vacsorájában lévő kenyér Christus valóságos testvé, és a Pohár új Testámentommá változott volna, Nem mondhatta volna Pál Apostol azoknak az igiknek ki-mondatratások után a Kenyeret igazán kenyérnek, és a Pohárt pohárnak, hanem *testnek*, és *vérnek*. Kenyérnek s' pohárnak nevezi pedig, *1 Cor. 11. v. 26, 27. és 10. 16.*

13. Mert ugyan is, az Istennek országa nem ételből, sem nem italból áll, *Rom. 14. v. 17.*

14. Mert a Christus szent Teste ELŐ KENYER lévén, senki azzal mást

mást (mint meg ölé méraggel) meg nem ölhet. De a' misebéli ostyával (mellyet oktalánul neveznek a' Pápások *Urnak*) meg-ölék ők (meg mérgeficvén az ostyát) heredik Hérrik Császárt. Melly nem fér a' Christus szent Testének méltóságához.

15. Mert a' Christus szent Teste, és Vére (lelkek eledele lévén) nem bocsáttathatik az embereknek bűnös, és bűdös gyomrokban, hanem csak az igazán ő benne hívőknek Christustól meg-tisztított szívekben. Ezért mondattatik amaz, *crede & manducasti.*

16. Mert nem a' Christus test szerin való, hanem az ő lelki velünk való jelen létele hoz minékünk hasznokat. Egyébaránt maga módgya, *Joh. 6. v. 64.* hogy: *a' test nem használ semmit; hanem a' lélek az, a' melly meg elevenit.*

17. Mert

17. Mert kiűbségére volna az a' keresztség Sácramentomának, ha az Ur Vacsorájában lévő igiknek lenne által változtató erejek; a' keresztség Sácramentomában lévő igiknek pedig nem lenne; mint hogy nincsen is.

18. Mert ha valamimodon Christus tulajdon testvé válhatnék az Ur Vacsorájában lévő kenyér; úgy akkor nem kellene a' Christust nékünk földön lakóknak az egekben keresnünk. Azt parancsollya pedig Szent Pál, hogy ott keressük, *Col. 3. v. 2.* nem e' földön, *Matt. 24. v. 23.*

19. Mert hogy ha a' Christus tulajdon testvé válnék az Ur Vacsorájában a' kenyér, &c. úgy el-kellene hinnünk, hogy a' Christus *itt a' vagy amott* legyen e' földön az utolsó ítélet nap előtt, azt pedig erőssen tiltja maga ldvezitónk, *Matt. 24. 23.*

20. Mert

20. Mert ha Christus testvévétűn-
nénk, s' válnék-is a' kenyér, nem az
Egy-házi szolgák kezekben lenne
az, hanem az Ur Vacsorájával élők-
nek, kezekben, szájakban, avagy
gyomrokban. Oka, mert a' Chri-
stus elsőben vőtte a' kenyeret, az
után hálákat adott, az után meg-
szekte, az után adta, és mindezek
után mondotta a' vőlle lévőeknek,
hogy *ez az én testem, 1 Cor. 11. v. 23, 24.*

21. Mert ha a' Christus kezében,
és az Ő szent szájából származott
igik által, s' igik után, ottan mind-
gyárt maga testvévé változott volna
a' kenyér; Ugy, mivel azt már az a-
dás előtt meg-törte vala, nem mód-
hatta volna, hogy meg-törettetik, ha-
nem meg-töretteték, de nem így
mondgya.

22. Mert hogy ha a' kenyér az Ur
Vacsorájában, Christus valóságos
testvévé

testvévé (URRA) változnék; úgy nem
ehetnők az Ur Vacsorájában lévő
kenyeret *az ő emlékeztetire*, hanem
tulajdon magát ennők. Az vagon
pedig parancsolva, hogy: *azt csele-
kedgyük az ő emlékeztetire, 1 Cor. 11. 24.*

23. Mert nem volna úgy igaz,
hogy a' Christus testének bé-kell fo-
gadtni az egektől, mind addig
miglen mindenek meg-építternek.
Ezt tanította pedig Péter Apostol,
(a' Pápák és Pápisták ellen,) *Act. 3. 21.*

24. Mert ha az Ur Vacsorájában
lévő kenyér, Christus és UR volna.
(a' mint a' Pápisták káromkodva ál-
lattyák,) úgy jelen volna már a'
Christus, és nem volna *eljövendő itil-
ni eleveneket, és bőlákat*, a' mint ezt
egész keresztyénségül vallyuk (s'
hiszszük) az Apostoli Credóban:
Ez pedig igaz; hamis tehát a' Pápi-
stáknak azzal ellékező tévelygések.

D

25. Mert

25. Mert ha az Egyházi szolgák változtathatnák a' kenyeret *Christusá, URRA*; úgy Ők teremthetnék az igik ereje által (alá való teremtetett állatok lévén) a' teremő Christus testét, a' melly hallatlan képtelenség.

26. Mert úgy maga-is élván a' Christus azzal a' Vacsorával (Chrysostomus tanítása szerint, *Hom. 83. in Matt. Lásd, Cat. Test. Ver. lib. 5. pag. 407.*) maga magát ötte volna (absit blasphemia,) még pedig csonkán, nem egészben. Mert tudni való dolog az, hogy a' ki valamit észik, azt szájjal, fogakkal &c. észik; és a' mit úgy észik, gyomrába le nyeli, &c. *Lehetetlen dolog pedig, hogy az élő száj, fogak, és az eledelt meg-emésztő gyomor, &c. egyszer s' mind évők is legyenek, s' eledelek is.* Az sem lehet (absit iterum blasphemia) hogy a' látható Chri-

Christus, láthatatlan Christust ötte legyen meg; mert úgy keető nálódott volna az edgyetlen egy Christusból, melly lehetetlen dolog. Lásd, *Colloquium Jesuiticum Christiani Fräcken. pag. 76. napadi zav quartum.*

27. Mert ha az O Testámentombeli Atyák is azon egy lelki eledelt öttek mi velünk, és mindnyájan azon lelki italt itták; ittanak pedig a' lelki kösziklából melly őket követi vala; az a' kö szikla pedig Christus vala. Es hogy ha az ő idejekben az az ő ételek, és italok nem változott Christus testévé, melly akkor ingyen még csak nem is foganatott vala. Ugy bizony az Új Testámentumban sem változhatik az Úr Vacsorájában lévő kenyér Christus testévé; mert egyébaránt ha úgy lenne, nem egy lelki eledelt ennénk a' régi Atyákkal
1 Cor. 10. v. 1, 2, 3, 4

Mind ezekből, s' ezekhez hasonlók, erős, és meg-czáfolhatatlan okokból, által láthatták a' kiknek Isten szemeket meg-világosította, melly éktelenül vétkezzenek mind a' szent Írás, s' mind a' józan okoskodás ellen, a' kik a' Christus tulajdon, és már meg-is dicsőítettett Testét, testi fogokkal akarják rágni s' enni. Es egyszer-s' mind melly gonosz találmány, és átkozott bálvány imádás legyen a' Pápások *miséje*; a' melyben a' ki az URAT teremti, (a' mint ők vélik) ugyan azon maga meg-eszi, &c.

Ellenvetések, avagy ki-fogások az Pápistáknak.

Hiszem meg-cselekedhettem talám, s' meg-is cselekedheti azt a' Christus az ő mindéható erejével, hogy az Ur Vacsorájában lévő kenyér maga tulajdon testvé, és a' bor

bor az ő tulajdon vérévé változék; Miért vétkeznénk tehát, mikor tulajdó testét akarjuk enni, &c.

FEL. Azt cselekedhettem, s' cselekedheti-meg a' Christus mindenható erejével, a' mi sem nem ellenkezett, sem nem ellenkezik magával, és az ő ki-jelentett szent akarattyával, a' szent Írással, és az abban foglaltatott igaz hitnek ágazarival. De az, hogy az Ur Vacsorájában lévő kenyér, (misében lévő ostya) Christus tulajdon testvé tűnnyék, vagy tűnhetsék, ellenkezett, s' ellenkezik, mind magával, s' mind ki-jelentett akarattyával (a' szent Írással) s' mind pedig az hitnek ágazatival (a' mint fellyebb meg-mutatám.) Tehát sem nem cselekedhettem azt, sem nem cselekedtem, ez után is soha sem cselekeszi örökké. Ez pedig nem *impotentia*, hanem

summa potentia, hogy magát meg nem tagadhattya, &c.

Továbbá, az igaz hitű Kereszt-tyénnek nem azt kell nézni, mit cselekedhetik az Isten mindenható erejével, hanem azt, mit akart elei-től fogva, mit akarjon most, és ez után-is cselekedni? Azt pedig soha sem akarta most, s' ez után-is soha sem akarja, hogy az hitnek csak egy ágazattyát is el-roncsa, s' fel-forgassa: Ugyé? Az hitnek pedig fel-bomolthatatlan ágazattyaa azt ki-vánnya, hogy hidgyúk, s' vallyuk a' Christus Jélus testét már Meny-ben, és nem ez földön lenni. *Fel-méne Mennyégben, üle a' mindenható Attyának jobbjára, onnan leszen el-jő-wendő ülni eleveneket, és hóltakat.* Ez az hitnek ágazattya! hogy hogy hi-hetnének tehát ellenkezőt?

Ugyan-is, kegyetlen istentelen-ség vól-

ség vólna, (ha lehetséges vólna-is, mely lehetetlő) à Christus sz. Testét testi szájjal morskolni, meg-rágni, annál inkább valamely bünds, s' bü-dős gyomornak meg-eméltzeni; melyre még a' kegyetlen Sidók is ki nem fokadának. Illyé okokra néz-ve mondottrák a' régi tudós Atyák az Ur Vacsorájában lévő kenyeret, Christus testének *jegyének*, és *pecsét-tyének*, nem testének valóságának. Lásd, *Catal. Test. Verit.*

XXXV. K. *Minémű (Syllogismus-ban) mesterséges okoskodás csomójában foglalhatnám én rövideden ezeket?*

FELELET. Im illyenben:

A' kik úgy ótték, s' észik a' Chri-stust az Ur Vacsorájában, a' mint ót-ték az O Testámentombéli Atyák ótet meg-testesülése előtt; Azok nem ehetik testi szájjakkal a' Chri-stus tulajdon valóságos testét. (O-

ka, mert az O Testámentombéli Atyák idejében a' Christus teste ingyen még csak nem-is fogantatott vala, nem hogy születtetett, és meg feszítettetett volna, és az után eheték volna.)

De minden Ur Vacsorájával jól élő Uj Testámētombéli igaz Hívek úgy érzik a' Christust, a' mint őtték az O Testámentombéli Atyák meg testesülése előtt, *1 Cor. 10. v. 3, 4.*

Tehát, &c. nem ehetik testi szájokkal a' Christus tulajdon valóságos testét.

XXXVI. K. *Hát csudatételnek formája, és ereje által, nem változhatiké az Ur Vacsoráiban való kenyér, (ostya) Christus valóságos testévé?*

E. Nem: I. Mert nincsen már a' mostani Egy-házi szó'gáknak ez utolsó időben Istentől igiretek a' csudatételekről, sőt az azokkal való di-

ló dicsekedés, már csak az hamis Tanítók jegyei; az hamis Tanítók dicsekednek hamis csudatételekkel, *Mat. 24. v. 24.* mert csudákkal eléggé meg-erőssítettetett régen már az igaz Tudomány.

2. Mert egyébaránt, ha az igaz csudatételek folyhatnának-is; még ugy-is nem változhatnék a' kenyér az Ur Vacsorájában Christus való-ságos testévé; à melly ellene mód-hatatlanúl teszlik-meg e' követke-zendő okokból: (1) Mert minden csudatétel látható, tapasztalható, és érezhető, &c. mint az Aron vesz-szejének kigyóvá való változása, *Exod. 7. v. 10.* Es a' víznek borrá való változása, &c. *Johan. 2. v. 10.* De az Ur Vacsorájában nincsen olyan csudatétel: mert ott az igik után-is, ugyan csak azon kenyér láttatik, tapasztaltatik, és éreztetik, &c. a'

melly volt annak előtt; (noha né közönséges a' véle való élésre nézve.) (2) Mert a' minek rendszerint kell ki-főlgáltatni, az nem lehet rendkívül való csudává; De az Ur Vacsorájának rendszetint kell ki-főlgáltatni, azért nem lehet rendkívül való csudává. (Illyen az iginek prädikáltatása is.) Es így csudatételnek formája, és ereje által is nem tétetetik ott a' kenyér Christus tulajdon valóságos testévé. Igen fikeretlen tehát így is a' Pápasoknak ki-fogások, s' haszontalan miséjek is.

XXXVII. K. *Hát miért neveztetik, (még pedig magától a' Christustól) az Ur Vacsorájában lévő kenyér Christus testének, és az pohár Új Testámentumnak az ő Vére által? Matt 26. v. 26, 28.*

F. I. Azért, hogy minden Hívék ismérjék-meg abból a' Sácramentomi

tomi szóllásnak formájából, az Ur Vacsorája Sácramentomának, minden egyéb vendégségek felett való méltóságos voltát.

2. Azért, hogy ne szegezzenek el méjeiket a' külső (Elementumokra) élterő állatokra, tudni illik, az jelen lévő kenyérre, és borra (mintha azokban magokbá volna az üdvesség,) hanem emellyék-fel a' jegyzetett dologra, melly a' Christus szent Teste, és Vére.

3. Azért, hogy annál nagyobb buzgósággal és jobb készülettel tanulnyanak járulni az Ur asztalához.

4. Azért, hogy abból bizonyos-fak legyenek arról, hogy valamely bizonyosan részesülnek, külsőképpen a' kenyérrel és borral, vévén, évén, és iván testi szájokkal azt; színtén olyan bizonyosan részesülnek belsőképpen, hitének által

la a' Christus szent Testével és Vérével, és az ő tölle keresett minden lelki jókban. Nem azért mondta tehát *testének* a' kenyeret *hogy az-zá változzék*, hanem a' megmondott okokért.

XXXVIII. K. *Mit kell énnékem cselekednem, hogy az Ur Vacsorájában lévő kenyérrel, és borral való élésemnek idején, meg tudjam különböztetni attól a' Christusnak Testét?* 1 Cor. 11. 29.

F. I. Ezt, hogy mindenik dolgot vedd a' maga tulajdon nemében, természetiben, és értelmében: ne zavarod őszve (az ellenkező értelmű tévelygőkkel) a' jegyeket, az jegyzetett dolgokkal; a' földieket, a' Mennyeiekkal: az az, az Ur asztalán lévő kenyeret és bort, a' Mennyekben Szent Attya jóbján uralkodó Christus szent Testével és Vérével,

2. Elly

2. Elly mindenikkel a' Jésus Christustól kiadattartott módon, és ahhoz illendő bocsúllettel: ne szerkesztesd magadat egy igában azokkal, a' kik semmi külömbséget nem tudnak tenni, az Ur Vacsorájában lévő kenyér, és a' közönséges kenyér között. Ugyan-is, tudni kell azt mindennek, hogy semmi egyéb kenyérnek és bornak nincsen olyan tiszt, és méltósága, mint az Ur Vacsorájában lévőnek.

3. Elly az Ur Vacsorájában lévő kenyérrel és borral, azokra a' végekre nézve a' melyekre rendeltettek a' te Idvezitődötül, &c. Tudni-illik: (1) A' Christus halálának emlekeztire, 1 Cor. 11. v. 25, 26. (2) A' te Idvezitőddel való nagyobb és szorosabb közösülésedre, 1 Cor. 10. v. 16. (3) Bűneid bocsánatrya felől vőte hitednek megpecsétlésére, 1 Cor.

D 7

11. v.

11. v. 31, 32. *Matt. 26. v. 26, 27, 28.* (4)
Az Isten igiretinek magadra való
szabására, &c. A' Szentekkel való
edgyesülésedre.

XXXIX. K. *Hát nem elégé énnékem
az Ur Vacsorájában csak kenyeret ven-
nem (a' mint a' Pápiák csak ostryát vés-
nek) borból?*

FELELET. Bizony nem.

1. Mert úgy, és azzal a' Christus
szent és épp rendelését meg-cson-
kítanád, a' ki kenyérből és borból
szerzé az Ur Vacsoráját, *Matt. 26. v.
26, 27, 28. 1 Cor. 11.*

2. Mert úgy magadat a' telste-
nedtől néked adattatott jóttul, (pri-
vilegio modtól,) tudni illik, a' Chri-
stus Véértül meg-hadnád fosztatni.

3. Mert azzal a' Christus a' sztalá-
nál lévő vendégségedet szárazzá
tennéd, nem lévén lelki ételed mel-
let lelki italod-is, &c.

4. Mert

4. Mert úgy a' Christus éretted
ki-ontatott szent Véértül való em-
lekezésedet, semmire kellőnek, a-
vagy szükség kívül valónak tartanád:
Köteles vagy pedig arra, mint
szintén az ő Testének meg-tőrtetésé-
nének említésére, *1 Cor. 11. v. 25.*

XL. K. *Miért szerzte a' Chri-
stus az Ur Vacsoráját tápláló erejű ke-
nyérből, és nem ostryából, husból, avagy
egyéb eledeteknek neméből?*

F. 1. Ezért, mert halznossab tápláló
erejű eledel semmi nincsen az
kenyérenél, sem hus, sem egyéb:
Ugy a' lelkeknek-is nincsen tápláló
eledel a' Christus sz. Testénél.

2. Ezért, mert a' miképpen hogy
tűz által lőtt a' kenyér tápláló erejű-
vé: Ugy a' Christus szent Teste is
a' lok külső, s' belső szenvedések ál-
tal lőtt lelkeket tápláló erejűvé.
Egyébaránt, ha nem szenvedett

yólma,

vólna, érettünk eleget nem tehetett vólna, *Ezéch. 18.*

3. Ezért, mert valaminthogy a' kenyér enyhíti-meg leg-jobban, s' leg-hamaréb a' testi éhséget: úgy a' Christus Teste-is a lelki éhséget.

4. Ezért, mert a' miképpen hogy a' kenyér adattatott az éhezőknek, nem a' mindenkor töltve álló győruaknak: Ugy a' Christus szent Teste-is a' lelki éhezőknek, nem a' magok jó cselekedetekkel, s' azoknak érdemekkel kevélykedőknek, dicsekedő Pharisausoknak, *Esa. 55. v. 1. Matt. 5. v. 3. és 7.*

5. Ezért, mert valaminthogy az fókaknak osztogatott kenyér, jele az azt osztogatónak fókakra kiterjedő szeretetinek; Ugy a' fokakért meg-tőrettetett Christus szent Teste-is, az azt osztogató JESUS Christus fókához való végheretlen, és

len, és csak kegyelemből származott szeretetinek jele.

XLI. K. *Hát miért osztotta à Christus a' szent Vacsorát borral, és nem egyéb valami italnak nemével, vagy elegyített borral?*

F. I. Ezért, mert valaminthogy nincsen a' testnek kedveslebb itala a' bornál; úgy a' léleknek-is nincse kedveslebb, s' édeslebb itala a' Jéhus Christus szent Vérénel.

2. Ezért, mert valaminthogy a' bor, előltója és meg-enyhítője a' testi szomjúságnak; úgy a' JESUS szent Véreis előltója, és meg-enyhítője a' lelki meg-epedségnek, szomjúságnak.

3. Ezért, mert valamiképpen hogy a' bor természet szerint meg-melegíti a' meg-hűlt testet; úgy a' Christus szent Vére-is meg-melegíti a' meg-hűlt lelkeket, és buzgókká s' forrókká térti a' sziveket. 4.

4. Ezért, mert valamint hogy a' bor meg-vidámittya a' szomorú szi-veket, *Prov. 31. v. 6. 7.* úgy hogy, el-felejtessé a' nyomorúttal az ő nyomorúságát, &c. Ugya' Christus sz. Vére-is meg-vidámittya a' szomorú lelkeket.

5. Ezért, mert valamint hogy a' bort a' szőlő szemekből nyomva nyomják-ki, úgy a' Christus szent Testéből-is szenvedésekkel kelle ki omlani az ő szent Vérének.

6. Ezért, mert a' miképpen hogy a' bor bátrakká teszi a' félelmes szi-vűeket; szőlőkká a' szórtalanokat, szinesekké, pirossokká, a' szintelc-neket; úgy a' Christus szent Vére-is a' lelkeket, &c.

XLII. K. *Hát micsoda az Ur Vacsorája Sácramentomának formája?*

F. I. A' jegyeztetett és el-pecsé-tetett dolognak, (tudni-illik, a' Chri-

Christus szent Testének és Vérének) a' jedző és el-pecsétlő dologgal, (tudni-illik, az Ur Vacsorájában lévő kenyérrel és borral való conjunctioja) öszve kapcsoltatása. 2. Az Isten cselekedetinek, az Egyházi szolgák cselekedetivel való szép meg-edgyezése. 3. Az hit belső munkájának, az Ur Vacsorájával külsőképpé élők cselekedetivel való ékes edgyesége, harmóniája.

XLIII. K. *Mit jelent énnékem az Ur Vacsoráját osztogató Egyházi szolgák cselekedeti?*

F. I. Ezt, hogy a' mikor az Egyházi szolga a' kenyeret, és bort kezében vészi, azzal azt jelenti, hogy az Atya Isten ugyan erős pecsét a-lat rendelte az ő edgyetlen egy szű-lött természet szerint való Fiát, a' közben járói tiszt terhes munkájának végben vitelire, *Joh. 6. v. 27.*

2. Ezt,

2. Ezt, hogy mikor az Egyházi szolgálga hálákat ad, azzal azt jelenti, hogy: az Atya Isten az ő szent Fiát, nem csak el-rendelte közben járói tisztre; hanem bizonyos időben, ugyan ki-is bocsátotta arra, hogy idvezítsen, *Gal. 4. v. 4.*

3. Ezt, hogy mikor a' kenyeret meg-szegi, avagy töri, azzal azt jelenti, hogy mi éretünk a' keresztfának gyalázatos halálával kellet a' Christusnak meg-halni, és mi éretünk ki-is kellet az ő szentséges Vérének öntetni, *Phil. 2. v. 7, 8.*

4. Ezt, hogy mikor az Egyházi szolgálga oltogattya a' vévőknek a' kenyeret és bort; azzal azt jelenti, hogy a' Christus adattatott személy válogatás nélkül mindé hívőknek, ugy-mint Királyoknak, koldusoknak, Gazdagoknak, szegényeknek, Férfiaknak és Asszonyiállatoknak, valakik

valakik alkalmatosítok az Ur Vacsorájával való élésre, a' magok megprobálására, &c.

XLIV. K. *Hát az Ur Vacsorájával élőknek külső cselekedetek, miképpen edgyez az ő hiteknek belső munkájával?*

E. 1. Ugy, hogy mikor kezekben vészik ott a' kenyeret és bort, azzal arról résznek (ha jól élnek azokkal) bizonyoságot, hogy belől-is szintén olyan bizonyosan meg-fokták ők már hitekkel a' Christust.

2. Ugy, hogy mikor meg-észik a' kenyeret, és meg-iszják ott a' bort testi szájokkal; azzal azt jelentik, hogy valamely bizonyosképpen szokott tápláltatni, s' neveltetni az ő testek, a' kenyér és bor által: szintén olyan bizonyosan legeltetik, és tápláltatik az ő lelkük is a' Christussal való lelki edg'esülés által.

XLV.

XLV. K. *Micsoda végekre nézve szerzette a' Christus e' szent Vacsorát, a' fellyebb meg említett végek felett?*

F. I. E' végre, hogy abból az Hivék bizonyosítók legyenek, az Isten hozzájuk való kegyelme, és szerelme felől.

2. E' végre, hogy napról napra mind inkább inkább nevededgyenek, Idvezítőjökben vetett hitekben.

3. E' végre, hogy a' miképpen a' Völegény Christus gyönyörködik az ő véllek (mint lelki jegyesével) való társalkodásban: úgy ő kis gyönyörködhesse a' Jésus Christussal mint ő lelki Völegényekkel való társalkodásban, a'melly JESUS Christus az Ur Vacsorája által akar, és kíván egyképpen az ővéinek szívekben örök emlékezetben lakni. Ezért módgya, hogy azt cselekedgyék az ő emlékezetire.

4. E'

4. E' végre, hogy az Ur Vacsorájában egy kenyérből évő, és egy pohárból ivó Hivék-is, nagy lelki edgyesésgben élhessenek a' Szenteknek társaságában.

Igy értők-meg miképpen kellyé magunkat meg próbálnunk a' Tudományban. Lássuk immár a' Második dolgot.

II.

Mivel azt mondád hogy, minek utánna meg próbálom Elsőben magamat a' Tudományban: az után Másodszor mindgyárt meg-kell magamat próbálnom az Hitben-is; Kérlek taníts-meg.

XLVI. K. *Micsoda az Hit? mert egyébaránt, ha azt meg nem tanulom, nem tudhatom magamat meg próbálni abban.*

F. Az hit igen csudálatos, és ingyen kegyelemből adattatott olyan munkája az Istennek, a' mely olyan

olyan dolgoknak valósága, a melyet reménlünk: és a mely dolgok nem láttatnak, azoknak bizonyos mutatója, *Heb. 11. v. 1.* A' melyet bé-nyom, és ir az Isten minden ujja-születtetett embereknek szivekben rend-szerint az ő beszédének prædikáltatása által; a' melyy Hit által, meg-foghattyák, és magokra szabhattyák a' Christust szorosán, minden ő jó téteményivel edgyütt, az ő mindé bűnöknek meg-bocsáttatására.

XLVII. K. *Miért kell énnékem (minnek előtte az Ur Vacsorájával élnék) magamat meg-probálnom, hogy ha vagy-oné ilyen hitem, avagy nincsen?*

F. 1. Ezért, mert hitnélkül senki sem lehet kedves Isten előtt, *Heb. 11. v. 6.*

2. Ezért, mert Hit által kell élned, mind a' te külön való, s' mind a' te közönséges hivatalodba, *Hab. 2. v. 4.*

3. Ezért,

3. Ezért, mert Hit által igazulhatcz meg az Isten előtt, *Rom. 5. v. 1.*

4. Ezért, mert hit-nélkül soha sem óltathatol amaz igaz szőlő tökében, a' Christusban; *Gal. 3. v. 27. Joh. 6. v. 35. & cap. 15. v. 1, 2, 3, 4, 5, 6.*

5. Ezért, mert hitnélkül nem engedhetz az Isten beszédének, *Rom. 14. v. 23.*

6. Ezért, mert hitnélkül nem lehetz Isten fiává, *Gal. 3. v. 2.*

7. Ezért, mert ha hited nincsen, nem lakozik te benned, (az az, a' te szivedben) a' Christus, *Eph. 3. v. 17.*

8. Ezért, mert csak hittel vonhatod magadra, s' másokra az Isten áldását, *Matt. 15. v. 28.*

9. Ezért, mert hitnélkül semmi képpen nem veheted a' Christust az Ur Vacsorájában.

XLVIII. K. *Micsoda jelekből ismerhetem én meg, hogy ha vagy-oné én bennem*

E

bennem olyan hit, avagy nincsen?

F. 1. Ebből, hogy ha tellyes szivedből ellene mondhadcz a' te magad, és cselekedeteid (hamis színt mutató) jóságának az idvetség érdemlésének dolgában, mellyet az hypocriták hamisan uszupálnak, tulajdonitanak magoknak.

2. Ebből, hogy ha egészen támaszkodhatol a' te idvetségednek dolgában csak a' Jéhus Christus sz. érdeméhez; mert azt az hitnélkül való ember nem cselekedheti.

3. Ebből, hogy ha a' te lelked ismeretinek a' te Isteneddel olyan békeségét érzed, a' melly származott a' Christus Jéhusban te hozzád műtatott szeretetének erőss megfogásából.

XLIX. K. *Hát a' kiben ilyen Hit nincse micsoda jelekből tudhattya meg?*

F. 1. Ebből, hogy ha kételkedik az Isten

az Isten hozzája való irgalmafsága, bűne bocsánattya, és idvefsége felől. Mert az igaz hitű ember hiszi bűne bocsánattját, és hiszi örök életét is, a' mint az Apostoli Credóban vallyá.

2. Ebből, hogy ha idvefségét magától, jószágos cselekedetinek érdeméből várja; Magát teszi közziben járóvá, idvezítőjévé, nem a' Jéhus Christust, kinél több Közben járó nincsen, Isten és emberek között, *1 Tim. 2. v. 5.*

Igy értők meg; hogy miképpen próbálhassa meg ember magát az *Hitben*. Lássuk az *Harmadikat is*. III.

Mivel azt mondád a' 15-dik Kérdésemre tölt feleletedbé, hogy minek utánna Elsőben *Tudományombá*, s' másodszor *Hitemben* megpróbálom magamat. Meg-kell próbálnom magamat, (minek előttrő az Ur

Vacsorájával élnek) Harmadszor Bűneimből való meg-téréseben-ís, tanits-meg kérlek arra-ís.

L. K. *Micsoda a bűnökből való igaz meg-térés?*

F. Az Isten kegyelmének sz. szomorúságból (2 Cor. 7. v. 9, 10.) származott olly munkája, melly által meg-utálván, s' bánván, és el-hagyván a' bűnökön meg-szomorodott ember a' gonoszt, jót cselekezik, *Psal. 37. v. 27.* Istenéhez tér, és terem meg-tért emberhez illendő jó gyümölcsöket, *Luc. 3. v. 2. és 8.*

LI. K. *Miért kell énnékem az Ur Vacsorájával való élésem előtt magamat meg-probálnom, hogy ha vagyóné olyan jó meg-térésem az én bűneimből?*

F. 1. Ezért, mert egyébaránt felletreigen csalárd, még pedig minden dolgoknak felette a' sziv, és hamar meg-csal, *Jer. 17. v. 9.*

2. Ezért

2. Ezért, mert annélkül, a' te magad meg-probálása-nélkül, és igaz meg-téréfed-nélkül lehetetlen binned. Ide nézett ldvezitőnk amaz kegyes intésével, *Márc. 1. v. 15.* az hólígy szóllott: *Térjetek-meg (u. m.) és hirdgetek az Evangéliomnak.*

3. Ezért, mert a' meg-téretlen, s' meg-térhetetlen sziv, csak haragott gyűjt magának az haragnak napjára, *Rom. 2. 5.*

4. Ezért, mert a' meg-térésből, és az után lehetez bizonyos a' te idvességed felől, *Akt. 2. v. 38.* Egyéb-aránt tudnód kell, hogy nem álhata-nak-meg az Isten szemei előtt a' kevélyek, ki gyűlöl minden gonoszt tévőket, *Psal. 5. v. 6, 7.*

5. Ezért, mert valamig meg nem térsz, nem találhatcz szomorú lelkednek semmi vigasztalást, *Psal. 57. v. 12, 13. & cap. 32. v. 6.*

E 3

6. Ezért

6. Ezért, mert valamig meg-térésedre szert nem tész, addig mind ilyen sajnos bajokban élsz: (1) Buzgón nem könyöröghetsz, *Psal. 50.* Az hitetlennek pedig azt módgya az Isten: *vers. 9. Nem kedvelem a' te házádból a' tulkot: és a' te aklaiddból a' bakokat.* (2) Haszonnal, s' engedelemmel soha addig az Isten igéjét nem halgathatsz, *Psal. 50. v. 16, 17. Prov. 28. v. 9. Valaki el fordítja az ő fülét a' törvénynek hallásától, annak könyörgése is utálatos.* (3) Méltán másokban a' bünt meg nem fedheted, mert ez leszzen válaszd: *Joh 8. v. 7. A' mellyitek bűnnélkül való, az vessen először követ ő reája. Ijmét: Barátom ved ki először a' te szemeből a' gerendát, &c.* (4) Addig az Ur asztalánál méltó vendég nem lehetsz, *1 Sam. 16. v. 5.*

LII. K. Micsoda okok indíthatnak engemet

engemet az én bűneimből való ki (avagy) meg-térésre?

FEL. 1. Ennek meg-gondolása, hogy eddig is el-vesztél volna, hogy ha az Isten békeféliges tűrése a' te gonoszságodat el nem szenvedte volna; el-szenvedte pedig eddig azért, hogy azzal tégedet meg-térésre indítsa, *Rom. 2. v. 4.* nem hogy tégedet gonoszszabbá tégyen.

2. Az ő Felsége te utánad való hosszú és szíves várakozása, *2 Petr. 3. v. 15.*

3. A' te bűneidhez hasonló bűnöknek, csuda büntetésekkel való meg-büntetések az Isten haragos itileteiből, mellyet gyakorlott ez földön, a' te hozzád hasonló bűnösök ellen, ha ellened még ki nem mondotta is a' sentenciát. Melly Isten itiletei mikor forognak e' földön, meg tanulják az igazságot a' föld-

a' földnek lakosfi, *Esa. 26. v. 9.* hát telennél-é másoknál meg-áralkodtabb a' magad veszedelmére?

4. Az Isten téged meg-téréfre nógató, Törvényének, és Evangéliomának hangos prædikáltatása, *Matt. 3. v. 2. 6. 8.*

5. A' szent Sácramentomoknak ki-szólgáltatások, mellyek mellet prædikáltatik a' bűnőknek bocsánattya, *Marc. 1. v. 3. 4.*

6. A' te elébbi bűneidnek kár-hozatos vóltokról való józan elmélkedésed, *1 Petr. 4. v. 2.* hogy úgy többé ne az embereknek kívánságok szerint élly, hanem az Istennek akarattya szerint, *1 Petr. 4. v. 2.*

7. A' te életed rövid, és bizonytalan voltának jó eleve való meg-gondolása, *Psal. 90. v. 12.*

8. Az halál által léjendő ki-mulásodnak bizonyos vólta, az hól szá-mor

mot adni-is kinszerittettel gonosz eselekedetidről, *Ecc. 12. v. 13.*

9. Az idvezülendők számának kevés vólta, *Luc. 13. v. 25.*

10. Az itélet napjának elmédben való forgása, *Act. 17. v. 31.*

11. A' pokol gyötrelmétől való félelmed, hogy ha meg-téretlen találsz meg-halni.

12. A' te mennyekben való kívánczóságod, az hová-is, ha bűnben halsz-meg, nem mehetsz.

13. A' te el-választatásod felől való bizonyossá lételednek háznos vólta.

14. Az halál ellen való bátorságodnak szükséges vólta, mert ha valóban meg-térsz, az haláltól semmit sem félsz.

15. A' te meg-téréfedre való alkalmatlanságodnak elmédben forgása, ha azt betegségedre, avagy haláloed órájára halaszrod. 16.

16. Nyavalyád öregbülésétől való tartásod, mert valamig meg nem térsz, mind addig öregbülnek কিনaid, *Psal. 32. v. 3, 4.*

17. Az Istennek meg nem tértek ellen való nagy kedvetlensége, ki né mélkóztattya azokat arra, hogy imádságokat meg-halgassa, *Pf. 5. 5, 6.*

18. Ez, mert a' meg-térést halogatóknak szívek mind inkább inkább meg-keményedik a' bűnben.

19. Ez, hogy a' bűnből meg-térni nem akaró ember, nem csak magára, hanem néha másokra-is vonnya az Isten haragját, *Jos. 22. v. 20.*

20. Ez, hogy meg-térésnélkül nem tisztelheted az Istent, *Prov 28. v. 9. Valaki el-fordítja az ő fülét a' Törvénynek hallásától, annak könyörgése is utálatos.*

21. Mert nem lehet sz meg-térésnélkül bizonyos a' te bűneidnek meg-

meg-bocsáttatások felől; mert valamint hogy a' te magad meg-probálása ismérterti-meg a' bűnöket: Ugy a' te meg-téréseid űzi-ki belőled azokat, hogy azok tégedet kárhozatra ne vohassanak.

LIII. K. *Hát ha így vagyon a' dollog, vallyon mi az oka hogy nem sietnek meg-térni az emberek?*

F. 1. Ez, mert igen igé meg-szokták a' bűn-tételt. *Jer. 17. v. 23.*

2. Ez, mert látták hogy nem mindgyárt büntetnek meg a' bűnökért; sőt némelyek nem-is ez életben, hanem avagy igen meszsze halad, avagy ugyan meg-menekednek, *Eccl. 8. v. 11. Mivel hogy hamar sententia nem mondatik ellenek, melly az ő gonoszságoknak büntetésére volna; Azért vísti az ő szívek őket e' bátorságra hogy gonosz cselekedgyenek.*

3. Ezért nem sietnek meg-térni,

mert mindenkor csak az Isten irgalomsága forog elméjében; az Ő haragos. és bünt büntetlen nem hagyható igazságáról pedig, avagy soha sem, avagy igen igen ritkán gondolkodnak.

4. Ezért, mert nem rettegik az Isten ítéletét.

5. Ezért, mert nem hisznek a meg-térést parancsoló, és a bűnben meg-térésnélkül való meg-átalkodást tilalmazó, s' kárhoztató Isten beszédének.

6. Ezért, mert látták, hogy a Világnak nagyobb része bűnben él, és így ők is az sokaságot követik a bűn gyakorlásában.

7. Ezért, mert a vétkes életű Egyházi szolgák életét vészik magok életének regulájául.

8. Ezért, mert jónak tartzik Ő nékiek az Méltóságban lévőeknek az Ő gonoszságok.

9. Ezért,

9. Ezért, mert a természeti nagy vakság miatt nem láthatták eleve által a bűnőknek mérges, ártalmas, és kárhoztatos voltokat.

10. Ezért, mert nem tekintik jól meg azoknak siralmas állapottyókat, a' kiket az Isten meg-büntetett, s' világ példájává tőtt, a' meg-térhetlenségért, mint az első Világot, Sodomát, &c.

LIV. K. *Micsoda jelekből ismerhetem én jól-meg, hogy ha vagy-e én bennem ilyen jó meg-térés, avagy nincs?*

E. I. Ebből, hogy ha találsz magadban olyan szét szomorúságot, a' melly által magad is utálod magadat, tudván hogy a' te gonosz bűneid miatt, utálatos vagy az Isten tisztaságot szerető, ellenben bünt gyűlölő szent szemei előtt-is, *Psal.* 5. v. 5. 6.

2. Ebből, hogy ha érzed már magadban,

gadban, a' te elébbi gonoszban győ-
nyörködő szivednek jóra való vál-
tozását; az az, a' te utálatos bűne-
idnek el-hagyására készült jó szán-
dékodat, és Isten akarattya szerint
való élésre indúlt; jó igyekezetedet.

3. Ebből, hogy ha napról napra
mind inkább inkább igyekezed meg-
őldökleni a' tevétkes indulatidat;
úgy hogy, még csak az is nagy ter-
hedre vagyon, ha valaha belől a'
te szivedben a' gonosz gondolat, és
kivánság meg-fordúl; nem hogy
azt szived örömeivel gyakorlanád;
Psal. 34. v. 14, 15. Rom. 7. v. 7. &c.

4. Ebből, hogy ha nem csak
bánhatod valami gyengén, hanem
ugyan keserves könyhullatásokkal
meg is sirathatod, a' te elébbi jó
természetednek meg-vesztését, *Psal.*

5. Ebből, hogy ha fájja a' te szived
azon, hogy ez előtt sok bűnt törtél,
és sok

és sok jót el-vesztetglertél: Az Ur
Vacsorájával, avagy soha sem éltél,
avagy igen ritkán, avagy pediglen
jó készültnélkül éltél: Azonban,
kiáltasz az Urhoz buzgóságosan,
mindé nével nevezhetendő titkos,
és nyilván való bűneidnek meg-
bocsáttatásokért, igyekeztél ez u-
tán minden jóra.

Igy értők meg Isten kegyelmef-
ségéből azt is, hogy miképpen pro-
bálhassa meg ember magát a' meg-
térésben. Lássuk a *Negyediket*. IV.

Mivel azt is feleled a' 15-dik Kér-
désemre tört feleletedben, hogy
Negyedik dolog, a' melyben meg-
kell magamat próbálnom, az én
Istenemhez való engedelmeségem;
kérlek taníts-meg.

LV. K. *Micsoda az az engedel-
meség?*

F. Az Isten mindenik tábláin lé-
vő min-

vő minden parancsolatinak, kélz indulattal, szabados (és nem kinszerítésből való) szives, közönséges Evangéliommal mérsékeltetett, és kinek kinek az hiv emberek közül személye szerint való megörzése, és azok szerint kinek kinek az ő életének intézése.

LVI. K. *Miért kell énnékem (mindőkör, de leg inkább az Ur Vacsorájával való élésem előtt) az ilyen engedelmeségben magamat meg-probálnom?*

F. 1. Ezért, mert valaminémű nagy bűn a varáslás, szintén olyan az Isten ellen való rugódozás: és a' szívnek ő ellene való keménysége, olyan vétek mint a' bálvány imádás, 1 Sam. 15. v. 23.

2. Ezért, mert az jó és kész engedelmeség nagyobb kedvelséget talál Isten előtt az áldozatnál, 1 Sam. 15. v. 22.

3. Ezért,

3. Ezért, mert az Istenhez való jó engedelmeség kívánatos jó gyümölcse az igaz hitnek, Rom. 8. v. 1. mert a' kiben az találtatik lélek szerint, nem test szerint jár az.

4. Ezért, mert az engedelmeségben való jó proba meg-térésre indította, a' magokat meg-probálók. Jer. 31. v. 19.

5. Ezért, mert ha azt cselekedsz a' mi jó, másoknak is okot adcz, a' te Istenednek veled edgyütt való dicsőíttetésére, Matt. 5. v. 16.

6. Ezért, mert annélkül nem jelenhetel-meg szived örömével az Isten szent színe előtt, Jer. 7. v. 9. 10. *Vallyon mikor loptok-is, vagy öltök, és paráználkodtok, és hamissan esküsztek, és áldoztok a' Bálnak, és idegen istenek után jártok, kiket nem ismertek: Akkor-is el jöörök, és állatok én előttem ez Házban, melly neveztetik az én nevről, &c.*

LVII. K.

LVII. K. *Minéműnek kell lenni az ilyen engedelmeségnek?*

F. 1. Minden kinszerítésnélkül való szabad szívből származotnak, *Psal. 110. v. 3.*

2. Tökéletesnek, az az, szívesnek és szinmutatásnélkül valónak, *2. Tim. 1. v. 5.*

3. Közönségesnek, az az, az Istennek minden parancsolatra ki-terjedőnek, *Psal. 119. v. 6. Jac. 2. v. 10.*

4. Kell lenni örökösnek, az az, halálad órájáig tartónak, *Matt. 24. v. 13. Mert a' ki végiglen meg-marad, az üdvözült.*

5. Kinek kinek a' maga szemé-lye szerint valónak, *1 Petr. 5. v. 1* Nin-csen itt helye az *opus super erogatio-nis* nak, &c.

Igy értők-meg a' Negyedik dolgot is, (a' melyben minden Ur Vacso-rájával élni akarónak meg kell pro-bálni

bálni magát, melly vala az ő Istenek-bez való engedelmeségek.

Lásstok immár az ötödiket, avagy az utolsót is. V.

LVIII. K. *Mellyik vala az ötödik és utolsó dolog, a' melyben (minek-előtte az Ur asztalához járulnék) meg kell ma-gamat próbálnom?*

F. *A' te felebarátodhoz való szereteted.* Kit, avagy te bántottál-meg; avagy ő bántott-meg tégedet, *Matth. 5. v. 23, 24.*

LIX. K. *Miért kell énnékem ebben-is magamat sükségesképpé meg próbálnom?*

F. 1. Ezért, mert ha te nem fogod szeretni a' te felebarátodat, az Isten sem fog szeretni tégedet, mint még halálban valót, *1 Ján. 3. v. 14.*

2. Ezért, mert hogy ha te úgy né szeretheted felebarátodat, hogy an-nak ellened esett vétkét meg-bo-csálsad; Az Isten sem bocsáttya-meg

meg a' te, ő felsége ellen esett, vétkeidet. *Matt. 6. v. 15.*

3. Ezért, mert ha felebarátodhoz való szeretet nem leszen benned, semmiképpen nem lehetsz annélkül Christus tanítványa, *Joh. 13. v. 35.*

4. Ezért, mert szeretet-nélkül, semmi jó: jól nem eselekedhetünk, *1 Cor. 13. per totum.*

LX. K. *Micsoda jelekből ismérhetem én meg, hogy én már úgy békéltettem meg az én felebarátommal, hogy egy szer. s. mind szeretem is őtet?*

E. I. Ebből, hogy ha nem győzöttetel meg a' gonosztól, (a' mellyel Felebarátodtól illettettél,) *Rom. 12. vers. 21.*

2. Ebből, hogy ha jóval győztet meg azt a' gonoszt, *Rom. 12. v. 21.* az az, jóval voltál a' tégedet gonoszsággal illető felebarátodnak.

3. Ebből, hogy ha szívesen imádkozha-

kozhatol már azért a' te felebarátodért, a' kivel háborgottál, *Act. 7. v. 60.* mondván: *Uram ne tulajdonits néki a' bűnt.*

4. Ebből, hogy ha még abból is, a' mihez egyébaránt igaz jussod vagy, szabad választást engedhet az a' te atyádfiának, felebarátodnak, (mint Abrahám Lotnak, *Gen. 13. v. 8, 9.*) a' versengésnek el-távoztatásáért.

5. Ebből, hogy ha a' mikor haraghatnál is meg-mértékléd a' te haragodat, és nem utáld meg a' te felebarátodat, az ő te ellened erőtlenségéből esett fogyatkozásáért, *Lev. 19. v. 17, 18. Prov. 11. v. 12, 13.*

6. Ebből, hogy ha nyájasson, verségésnélkül tárlálkodhatol már felebarátoddal, *Gen. 34. v. 4.*

7. Ebből, hogy ha le-részzed borsz-szu-állásra őszítónőző széndékedat, még

még-akkor-is mikor bocsfuzat alhatnál, 2 Sam. 19 v. 29. 1 Sam. 24. v. 4, 5, 6, 7. & cap. 26. v. 7, 8, 9, 10, 11.

LXI. K. Mikor ismerhetem én olyan iónak, és rendesnek az én felebarátommal való edgyeségemet, hogy az ne legyen, se ne lebeessen énnékem meggátlóm az Ur asztalához való meentelemben?

E. 1. Akkor, a' mikor értelmese, és buzgósaóssan imádkozhatol imez igéekkel, Matt. 6. v. 12. és bocsásd meg a' mi vétkeinket, a' miképpen mi is meg-bocsátunk a' mi ellenünk vétetteknek.

2. Akkor, a' midőn már érzed, a' te felebarátodat veled gyűlöltető emberednek, felebarátodat veled szeretetető, új emberré való változását, &c. Mert szintén úgy meg kívánnya a' te Ur asztalához való készületed, a' te felebarátodhoz való szíves

szíves szeretetedet, mint szintén a' te Istenedhez való szeretetedet, Matt. 22. v. 37, 38, 39, 40.

Meg-tanulám immár, Istennek legyen hálá, az én Első tisztetem, tudni illik: Mikben, és miképpen kell magamat meg próbálnom, minnek előttrő az Ur Vacsorájával élnék. Mivel pedig azt mondád a' Kilenczedik kérdésemre tött felelettedben, hogy Másodszor az az én tiszttem a' tájon, hogy jó eleve megfontollyak némely kiváltképpé való dolgokat, és úgy mennek az Ur asztalához. Tanits-meg már arra is.

LXII. Mikes kell énnékem leginkább meg-gondolnom, és fontolnom, minnek előtte az Ur asztalához járulnék?

E. Közönségeffen mind azokat az Isten meg-bocsúlhetetlen, és gazdag jótéteményeit, a' melyeket minden igaz hívek vélznek, a' Jéhus Chri-

Christus érettek való kezeses kinszenvedéséből, és halálából; mert azoknak emlékeztetire szerezterett, és osztoztatik az Ur Vacsorája.

LXIII. K. *Melleyek azok az Isten jó tetteimyei, a' melleyekről jó eleve olyan szentül kell elmélkednem?*

E. 1. A' te Idvezitőd által lőtt és nyert, pokol gyötrelmétől, halál mérgeztől, kárhozat erejétől, és a' törvény elvifelheteretlen igazától való fel-szabaddittatásod, *Rom. 8. v. 1.*

2. A' te bűneid vádgya, s' kárhozatató ereje alól való fel-menekedés, és az Isten kegyelmében való bé-állattatásod, *Psal. 103. v. 3, 4.*

3. A' Christus keresztének vére által szerezterett Isteneddel való állandó békeség, *Coloss. 1. v. 20.*

4. A' te Christufoddal, mint egygyetlen egy fejeddel, és Férjeddal lőtt fel-bomolhatatlá szövétséged, és egy-

és edgyesülésed, *1 Cor. 10. v. 16. 2 Cor. 11 v. 2.*

5. A' te Isten fiává (leányává) való fogadtatásod a' Christus által, *Joh 1. v. 12. Rom. 8. v. 13.*

LXIV. K. *Micsoda gyümölcsöt terem én bennem e két dolog, tudni illik, az én magam meg-probálása, és az fellyebb meg-említett dolgokról való józan elmélkedésem?*

E. Ollyan nagy lelki éhséget, és szomjuságot, a' mellyel ollyá nyúghatatlanul éhez, és szomjuzod a' te Idvezitőd az Ur Jéhus Christust, és minden ő jó tetteimyerét; hogy mind addig sem engedcz, sem nem talál sz lelkednek nyúgodalmat, valamig ő Felségér, s' az ő tölle szerezterett jókat meg nem nyerheted, s' azokkal lelked meg nem eligitheted. *Joh 7. v. 37.*

Mind jók azok, a' mellyekre ek-

kédiglen tanítál; De kérlek már taníts-meg arra-is:

LXV. K. *Mit cselekedgyem én akkor, a' mikor már fel-megyek az Ur asztalához?*

F. Gondolkodgyál igen igé-szentül e' következendő Hat dolgokról:

1. Melly méltóságos Ur asztala az; ellenben, melly alá való bűnös légy te, és méltatlan arra a' szent vendégségre, a' melyre már elő állottál, a' magad természetedben.

2. Midon látod, hogy az Egyházi szolgálja, kezében vészi az Ur Vasorájába lévő kenyeret, és bort; Ottan mindgyarást gondold-meg, melly meg-böcsülhetetlen jót tölt az Arya Isten te veled, ki az ő egygyetlen egy szű őrr természet szerint való Fiát el-bocsátotta te éretted a' testben, a' te valtságod tikkának tökéletes végben vitelire.

3. Mi-

3. Midon látod, hogy a' Christus szolgálja meg-törti a' kenyeret, és szemeid láttára ki-tölti a' bort; Ottan mindgyárt gondolkodgyál im ez következendő dolgokról: (1) Melly keserves kinokat szenvedett a' Christus te éretted, kinék Kent Testének éretted kellett meg-törettetni. (2) Melly nagy és véghetetlen légyen te hozzád a' te jó Istenednek szereteti, ki az ő Fiának sem kedvezett (kinél drágább kincse nem volt) hanem éretted nyilván való ellenséégéért, és sz. parácsolatinak vakmerő meg-rontojáért, keserves kinokra, és a' keresztfának gyalázatos halálára adta, *Rom 8 v. 32.* (3) Gondolkodgyál arról-is, melly igé nagy volt az Isten haragjának tüze a' te bűneid ellen; melynek ellened való égését soha semmi el nem oltathatá, hanem egyedül csak az ő ártatlan

tarlan Bíránnyának a' Jésus Christusnak halála és sz. Vére. (4) Gondold-meg, melly igen méltók a' te minden bűneid a' meg-utálásra, és az el-hagyásra; mint a' mellyek okot adának arra, hogy a' te ártatlan Idvezitőd (mint te kezesed) éretted olyan keserves kínokat, és halált szenvedgyen, a' minémüket szenvedde.

4. Midőn pedig, már látod hogy osztohattya az Egyházi szolgálta (nem az osztályt hanem) a' kenyeret, és a' bort; akkor gondold-meg, hogy valamely bizonyossan osztoztatnak azok tenéked s' másoknak, ember által: Olyan bizonyossan adta, s' adgya belsőképpen az Atya az ő szent Fiát tenéked.

5. Midőn pedig vészted testi kezeiddel (mivel hogy nem csak szájadat kell annak tártanod, mint némely

mely tévelygők cselekedeznek) a' kenyeret, és a' bort; Akkor emeld fel bitednek hosszú kezeit az égben, és vedd menyben uralkodó Christusodat egészlen, minden jó tereménnyel, s' néked kerestett javai-val egyetemben.

6. A' midőn észed a' kenyeret, és iszod az Ur Vacsorájábéli bort; gondold-meg, hogy valamely bizonyossan táplállya a' kenyér, és bor a' te testedet; szintén olyan bizonyossan táplállya a' Christus szent Teste, és Vére is a' te lelkedet, melynek erceje, az ő halála által, megöldöklí a' te meg-romlott vad természetednek szilajságár. Az ő fel-támadása pedig meg-újította a' te életedet, és erőt ad tenéked minden te halálos ellenségid ellen való győzedelmeskedésre.

LXVI. K. *Hát seftemnek külső állására*

lására nézve, mihez kell magamat alkalmaztatnom, fen álva kellé, vagy le-álva, avagy pedig térden álva az Ur Vacsoráját vennem?

F. Ugy vágyon, hogy e' dologgal sokan viszfzálélnék, egyikét valamellyikét külön szakasztva, elmulthatatlan-képpen szükségessénektek írtván, a' többit pedig kárhoztat-tyák; De én tenéked erre csak ezt felelem, hogy a' melly Ecclesia, külön való gyülekezet, valamellyikét ez három közül bé-vőtte, s' botrányozás-nélkül élt velle, élhet ez után is.

I. Mert a' térden állás, közre-tetterett szabados dolog, (*adiaphorum*) nem kötelez tehát szükségessé-képpen senkit-is, élhet-is az hól szokásban vétettetett ember azzal, az hól pedig nincsen szokásban, el-is mulathattya; csak légyen (babona)

na) *superstitio-nélkül*, Rom. 8.

2. Mert az Apostolok-is a' Christus után gyakorta hegyeken, asztal, és ülő-székek-nélkül tanítottanak, kétsignélkül Ur Vacsoráját-is osztogattanak, pásiton, &c. mint egy fél-öldalt feküve, (ide mutat amaz szó: *discumbebant*;) mellyet is mint *adiaphorum*-at, nem tartanak már-meg.

3. Mert kétsiges az, mellyik formán szó!gáltatta-ki a' Christus, ülvéjé, vagy álva, avagy pedig térden álva? Mellyek közül ha valamellyik elmulthatatlanképpen szükséges, (és nem *adiaphorum*, avagy *indifferens*) lótt volna, kétsignélkül arról, (mint régen az Húsvéti bárány meg-ételének módgyáról) világos parancsolatot hagyott volna Ildvezítőnk. Elhetsz tehát akar mellyikkel; csak távoztasd-el, hogy ott

kenyeret, se egyéb bálványt ne imádgj.

LXVII. K. *Hát menyiségére nézve, mennyit kell a' kenyérből, és borból vennem az Ur Vacsorájában, sokat, a- vagy keveset?*

F. Annyit, és nem többet, sem kevesebbet, a' mennyivel bizonyágot tehetsz testednek, a' kenyér és bor által való tápláltatásáról; hogy abból híredet fel-emelhesd, lelkednek is a' Christus szent Teste és Vére által való tápláltatására. Ne tedd tehát az Ur a'ztalanál való vendégségedet, testedet meg-eligitó vendégségeddé, se az ott való pohárt részegségednek edényévé; hanem igen szentül élly mindenikkal a' Christus halálának emlékeztetése, &c.

LXVIII. K. *Kellé gyakorta élnem az Ur Vacsorájával?*

F. Igen-

F. Igen-is kell minden jó alkalmatossággal, de ahoz illendő jó készülettel, és böcsülettel. Ezt javallja Idvezítőnk iméz igikkal: *Vala-menyi szer éjenditek e' kenyeret, és ijánd-gyátok e' pohárt, &c.* Ugyan-is, az elödedin lévő Ecclesiákban csak né minden nap osztozottatik vala, valamikor az Ige prædikáltatik vala, még sem vala ilyen unalmas, mint mostan. Nem illik tehát mostan-is el-múlatnunk semmi jó alkalmatosságot.

1. Mert mentül többször élsz az az Ur Vacsorájával, annál többször újítod-meg édes Idvezítőddel való szóvetségedet.

2. Mert annál többször kötelezed magadat újabb újabb engedelmeségre.

3. Mert annál többször újítod, s' pecsétled-el felebarátidhoz való szeretettedet.

Fs

4. Mert

4. Mert annál többször vigasztalhatod a keferű halál ellen a' te bádgyadozó sziveder.

5. Mert annál többször rész bizonyoságot arról, hogy a' Christus minden légyen, mind ő szenteibé.

LXIX. K. *Kik várkeznék ez ellen?*

F. 1. Azok, a' kik nem élnek minden jó alkalmatossággal az Ur Vacsorájával. *Né.* Oh! bizony ha nem várkezik is azok eszében, de szintén úgy várkeznék, hogy az Ur asztaláról nem észnek; valamint várkezik Adám hogy a' megtiltott fa gyümölcséből évék. Adám várkezik, hogy a' tilalom ellen évék. Az Ur Vacsorájával nem élők pedig várkeznék, hogy a' Christus parancsolatját elmulattyák, ki ezt parancsolja: *Vegyétek egyétek, igyátok, és az én emlékeztetemre esetekedgyétek, &c.*

2. Azok,

2. Azok, a' kik elégségesnek tartják, hogy ha egyszer kétszer élnek esztendőben az Ur Vacsorájával. Oh ki sokan vadnak ilyenek!

3. Azok, a' kik külömb külömbféle haszontalá mentségekkel mentetik magokat, miért nem élhetnek az Ur Vacsorájával; mint amaz szó-fogadatlá hivatalos vendégek, *Matth. 22. v. 4.*

4. Azok, a' kik készületlenség-gel, felebaráttyokkal való háborgással palástolják az őket hivogató Christushoz való engedetlenségeket. Melly nem egyéb, hanem az ő gonosz bűnöknek, gonosz bűnökkel való mentetése, palástolása; Oh bűnt bűnnel óltalmazó haszontalan emberek!

LXX. K. *Hát az olyan emberek felől mi kell isnünk, a' kik másutt léteben csak azért nem élnek Ur Vacsorájával,*

F 6

val,

val, hogy szegényebb kenyérrel, és borral osztogatják, az helynek; és semé-lyeknek szegénységekhez képest ott-ki, hogy sem mint az ő lakta földében?

F. Bizony csak azt, a' mit amaz Assyriabéli Náámán felől, a' ki nem helyessen itili vala, hogy jobbak a' Damaskus vizei, az Izraélnek minden vizeinél, 2 Reg. 5. v. 12. Avagy azt, a' mit amaz Samariabéli Aszfzony felől, a' ki tudatlanságból bősülli vala fellyebb a' Jákob kútyát, amaz élő viznek forrásánál, Job. 4. v. 12. Azt kellene az ilyen embereknek meg-gondolniok, hogy eleitől fogva gyenge, és edgyűgyű eszűkőzőkben adta-ki isten az idvelségnek módgyát, 1 Cor. 1. v. 21. Nem azt kellene nézniük, micsodások az Elementumok, hanem micsodás a' Sácramentum.

LXXI. K. *Hát azok felől mit kell itilni,*

itilni, a' kik azért nem akarnak gyakran az Ur Vacsorájával élni, hogy anyival is nagyobb méltóságot tulajdonítsanak annak a' Sácramentumnak?

F. Ezt, hogy igen felette várkezenek.

1. Ezért, mert az őket gyakorta hivo Christust nem akarják követni, nem akarnak hivatallyára hozzája menni; melly dolog még csak világi emberek előtt is, nem kicsiny hálá-adatlanság volna.

2. Ezért, mert ha készületlenségekkel, felebaráttokkal való báborgásokkal, &c. mentegetik magokat; ottan mindgyarást, szeretett, és engedetlenség-nélkül való vóltokat mutogatják; Edgyik bűnök a' másikkal váltják-fel. Ugyan is, kellé várkezenek nékiek az isten ellen azért, hogy emberek vétkeztenek ő ellenek? Továbbá, az

emberek ellen való bocszujokat, illiké magán a' Christussón megál-laniok? Oltalmazzó az Isten minden jó lelkű embereket, ilyen visz-szá fordúlt cselekedeteiktől! *Matt.*

22. v. 4.

LXXII. K. *Hát ha valaki bizonyos tudgya, hogy közönséges helyen is ki szolgáztatik az Ur Vacsorája; Nem hivathatjaé az az ember, az Egyházi szolgát külön a' maga házához, hogy ott élvén az Ur Vacsorájával, a' közönséges helyen való élését elmulathassa? Egy szóval: Bátorságosé embernek a' maga házánál való Ur Vacsorája vételével, megelőzni, s' elmulatni, a' közönséges helyre való élését?*

F. Nem bátorságos; mert az olyan ember, a' ki külön a' maga házánál azért él az Ur Vacsorájával, hogy azt a' közönséges helyen elmulathassa, az, cselekedetivel tagadgya

gadgya a' *Szeneteknek edgyeségét*, az mellyet szájjal láttatik vallani az Apostoli Credóbá. *Nb:* Lehet mindazáltal olyan *Casus*, a' melyben külön a' maga házánál is élhet ember az Ur Vacsorájával; Példának oká-jért: ha valamely Atyafi botránkoztató bűne miatt a' Gyülekezetből ki-rekesztetnék, (excommunicálatnék) azonban Istenhez megtérne, s' Ecclesiát is követne, de nagy betegsége miatt a' közönséges Gyülekezetben, az Ur Vacsorájával való élésre fel nem mehetne. Az, házánál is élhetne. (lévén mások is velle) az Ur Vacsorájával. (1) Hogy úgy, azzal meg-bizonyítaná előbbi bűneiből való ki-rérését. (2) Hogy az Ecclesia is ismerné igazán meg-tért tagjának. Eltek ezzel az elődedin lévő Ecclesiák is, &c.

LXXIII. K. *A külön, kinek kinek magá*

maga házánál való Ur Vacsorája osztásából, s' vételéből következhetnék valamely derekas alkalmatlanság?

F. Igen-is; a' mint hogy következett-is.

1. Ez, hogy igen könnyen elmulatná egészséges korában közönséges helyen az Ur Vacsorájával való élést, elégségesnek és elmulhatatlanképpé szükségesnek itilvén csak halálos beregségében az azzal való élést.

2. Ez, hogy javaltatnék azzal a' Pápistáknak, &c. vétkes szokások: a' kik az haló féiben lévőeknek, mindé meg külömbözteté nélkül szokták szájokban tolni, kereszt hányás és egyéb babonás ceremóniák által az ostyát, mint utolsó uti kölcséget, a' szent Sácramentumnak nagy kislebségével.

LXXIV. K. Az Apostoli vallást követő

vető Reformátusok, miért nem bordonzásk házkénti betegekről betegekre az Ur Vacsoráját, mindenkor és mindenütt, mint a' Pápisták?

F. 1. Ezért, mert megtanulták ők a' szent Írásból, hogy a' Christus soha sem osztotta azt egy személynek, (sem egészségesnek, sem betegnek külön,) hanem az véle lévő Tanítványoknak egész seregének.

2. Ezért, mert Sz. Pál Apostol is azt javallja a' Corinthusbelieknek, hogy egymást szép rendesen megvárván, a' közönséges Gyülekezetben éllyenek, (még pedig józanon és szentül) az Ur Vacsorájával, 1 Cor. 11. v. 17. &c.

3. Ezért, mert az Ur Vacsorája Görög nyelven *Synaxisnak*, közösülésnek, és *Leiturgiának*, közönséges szolgálatnak neveztetik: Nem illik hát azt külön valamely személynek

mélynek egyedül házánál osztani, vagy adni.

4. Ezért, mert a' mikor az Apostolok idejében, s' után is külön való háznépeknek házanként osztogatott; lőtt az akkori üldözőknek kegyetlenségek miatt; de akkor sem adták csak egy személynek, hanem az egyben gyülekezett feles személyeknek.

5. Ezért, mert valamint hogy az Istennek igéje közönséges helyen prædikáltatik az egész Gyülekezet előtt; úgy az Isten igéje mellé kötöttetett Sacramentumoknak is nem suttomban, hanem közönséges Gyülekezetben kell ki szolgáltatniok.

6. Ezért, mert (a' mint az eléb is meg hallók) az Ur Vacsorájának külön való ki-szolgáltatása okott szolgáltatna, annak közönséges helyen való el-mulatására.

7. Ezért,

7. Ezért, mert úgy az egészségesek könnyen el-mulathatnák az Ur Vacsorájával való élést; el-bíven azt, hogy halálos betegségeknek idején fogarkozás nélkül ki-szolgáltatik nékik a' szokás szerint.

8. Ezért, mert elég a' külön való személyeknek, hogy ha a' lelki vigasztaltatók meg-nyerésének egyéb eszközei külön az ő személyek szerint ki-szolgáltatnak, a' mi-néműek: *Elsőben*, az Isten igiretei-vel való vigasztaltatás. *Másodszor*, a' Christus Jéhusban való bé-öltattatás, &c.

9. Ezért, mert az régiek ellenzet-ték a' keresztség Sacramentumának betegség idejére való halasztását. Nem bátorságos hát az Ur Vacsorájának Sacramentomát is halálos betegségre halasztani embernek.

LXXV. K. *Hát ugyan semmikép-*
penz

pen nem itilede szabados, és szükséges dolgoznak lenni, hogy a beteg ágyban, sínlődő, avagy meg sentenciáztatott személynek adattassék külön is az Ur Vacsorája?

F. En úgy itilem, hogy jó ok és mód alatt, kiváltképpen, hogy ha bizonyos jelekből bizonyosnak lehetnek az Egyházi szolgák, (mások is) hogy az olyan bereg, és meg-sentenciáztatott Rab, igen áhíttoson kívánnya, s' jó készülettel vagyon; meg-lehet ilyen okokra nézve:

1. Hogy ha akkor szolgáltatik ki közönséges helyen is az Ur Vacsorája, nem kell azokat is meg-fosztani attól, a' kiknek lehetetlen, avagy fogságok, avagy sullyos betegségek miatt oda járulniok; azonban pedig igen szíveffen kívánnák, és készülettel is illédővel vadnak.

2. Mert

2. Mert azoknak is szintén olyan szükséges mint másoknak (ha nem szükségeslebb,) hogy hiteket meg-erősítsék, és idvességek felől való erős bizodalmodkat el pécseteltyék az Ur Vacsorájával való élés által.

3. Mert ha az Isten igéjét (melyből vigasztalást vehetnek) nem kell töllők el-fogni, sőt illik érettek imádkozni is, midőn a' Sárántól is lég-inkáb ostromlatnak: Az Ur Vacsorájától sem kell meg fosztani, hogy ha ép elmével léfznek, &c.

4. Mert ha az elődedin lévő Ecclesiában még a' Gyülekezetből kirekesztetett, excommunicáltatott embereknek is ki-szolgáltatták, a' kiknek meg-téréseket látrák, az ő már meg tért vóltoknak bizonyására. Miért nem kellene sokkal inkább, az soha nem excommunicáltatott,

tatott, hanem az Isten Anyaszent-Egyházának kebelében botránkozás nélkül való életben megmaradt Rabnak, avagy betegnek azt ki szolgátatni, azoknak is hiteknek meg-erősítetésekre? meg-tartván mindazáltal azt a jó rendet, hogy ne legyenek csak magok, hanem legyenek mások is a kik véllek együtt éllyenek az Ur Vacsorájával; mert ez a vendégség, feles vendégeket kíván.

5. Mert az olyan nyomorultaknak a közönséges nagy Gyülekezet kívül magános kicsiny gyülekezetben való Ur Vacsorájával való élések, bizonyága az ő közönséges Anyaszentegyházhoz való ragaszkodásoknak, &c. Meg-lehet hát, *servatis de jure servandis.*

LXXVI. K. *Hát nem kellé valami nagy okos vigyázással élniek ez aránt, kívált-*

kiváltképpen az Egyházi szolgáknak, (hivatalos lelki Pásztoroknak) az Ur Vacsorájának külön való ki szolgáltatásában?

F. Igen-is szemefeknek, s' vigyázóknak kell lenniük.

Ugy hogy: 1. Igen igen parcé s' ritkán kell azt cselekedniük, hogy babonás szokásban ne mennyen.

2. Csak olyanoknak kell oszto-gatniok a kik azt magok kívánnyák hogy ne legyenek e' szent Sácramentumnak tékozlói, és akar kire, (elzétől el-távozott betegekre, s' éreetlen elméjű csecsemőkre,) erőszokkal való tolyói.

3. Meg-kell elsőben azokat tanítani, a' kik (privatim) külön kívánnyák az Ur Vacsoráját, hogy nem olyan dolog az, a' melynélkül sem-miképpen jól meg nem halhatnának; sem nem halálra való (mint egy)

egy) úti kőcség az, a' mint némelyek állítják, hanem olyan, a' mellyel egészséges korokban kell inkább élnie, hogy sem beteg korokban.

4. Annak a' Sacramentomi Kenyernek, és Pohárnak hordozásában, el-kell a' külső pompát távoztatni, ne láttassék a' lelki Pásztor azt másokkal imádatni, se az együgyű kőcség ne fokadgyon ki a' kenyér imádására a' Pápákkal.

5. Jól meg-kell látni, hogy olyan személyeknek osztozásák külön az ő házaiknál, a' kik minden bizonnyal alkalmatlanok arra, hogy közönséges helyre mehessejenek az Ur Vacsorája vételére. *Nb:* Vétkeznek e tájon sok Magyarok, a' kiknek ha házaik vagy, ám bár Templom legyen is falujuk bā, &c. De restellik az Ur házában a' Gyülekezetben fel menni. Bizony

vétkez-

vétkeznek az olyan Egyházi Szolgák-is, a' kik az olyanoknak kedvelket töltik, és az Ur házában való feljárásra nem kényszerítik.

6. Gondott kell arra viselni, hogy ne éljen csak egy személy az Ur Vacsorájával külön-is; hanem legyenek más lelki vendég társai is: mert lelki vendégség az, és nem állhat csak egy emberből.

7. Vigyázzanak arra, hogy ha lehet, akkor osztsák az Ur Vacsoráját a' külön való személyeknek-is, a' mikor közönséges helyen-is osztogattatik.

8. Hogy külön-is azon végekre nézve szolgáltassák ki, a' mellyekre közönséges helyen osztogattatik, *1 Cor. 11.* nem egyéb végekre.

LXXVII. K. Mivel a' *Christus Vacsora után szerző és író* az Ur Vacsoráját, el-múlhatatlanképpen megkiván-

G

kivántatiké, hogy én ez mostani szokás szerint éjomra étel előtt éllyek azzal, úgy pedig, hogy az előtt semmi ételt és italt még csak ne-is kösfollyak?

F. Nem el-múlhatatlanképpen szűkséges:

1. Mert az Husvéti Bárányt sem úgy ötték az ő Testámérumbéliek.

2. Mert (a' mint a' Kérdésben-is fel-tévéd) Vacsora után szerzette s' osztozotta azt a' Christus.

3. Mert sokáig az elődedin lévő Ecclesiák-is (az Ur rendelését követvén) estvének idején szolgáltatták azt ki, a' mint *Cassander*-is bizonyította.

4. Mert sokan vadnak olyan gyengék és erőtelenek, az kik éhen (kiváltképpé a' nagy Gyülekezetekben) annak idejét, egéségek megbőrizásánélkül el-né várhatnak.

5. Mert sokan (*superstitioból*) bona-

bonaságból tartóztarttyák éhen addig magokat, azt vélvén, hogy ott a' Christus tulajdon Testét és Véréit bocsáttyák gyomrokban, mint-ha az étel tenne ott kárt, nem a' bűn.

6. Mert az igaz Híveknek ké-születek, a' szíveknek nem a' gyomroknak tisztaságokat kívánnya. Ehetik hát mértékletelesen, csak ne vétkezzék egyébaránt.

LXXVIII. K. *Mellyik azért alkalmasabb, étel előtt vennünk-e az Ur Vacsoráját, avagy étel után?*

F. A' mint fellyeb-is meg-mondám, a' kiknek gyengeségek nem engedi, hogy étlen sokáig várakozhassanak, szabados enniek, és innyok csak annyit, a' menyivel igen szép mértékletelesen éhségeket, és szomjuságokat el-ólthattyyák. De egyébaránt ez mostani telhetetlen ételhez és tobzódáshoz szokott vi-

lágban, jobb étel előtt élni azzal, hogy sem mint étel után; E követ-kezendő okokra nézve:

1. Mert valaminthogy az imádkozásra, és az Isten ígéjének nagyobb haszonnal való halgatására, hasznos az étlen, s' irtanság: Ugyitt-is igen jó.

2. Mert éjómra alkalmatosabb és tisztább az elme, a' Christusról és az ő jóréteményéről való elmélkedésre, hogjsem mint a' jó lakás után.

3. Mert midőn érezzük testeink éhségét, akkor jobban kívánhatjuk eh lelkeinknek-is a' Jéhus Christust, &c.

4. Mert érezvén az Ur Vacsorájával való élésünk idején a' mi testeinknek mint egy megújulásokat, inkább elmélkedhetünk, lelkeinknek-is a' Christus szent Teste és Vére által való megújulásokról.

5. Mert

5. Mert éjómra alkalmatosabbak vagyunk a' mi hivatalos és szükségességek tiszteinknek végben vitelire.

6. Mert Sz. Pál Apostol is, megfeddi a' Corinthusbelieket, azért, hogy az ő jó lakásokat, testi vendégségeket elegyítették az Ur Vacsorája közzé, *1 Cor. II. v. 21, 22, 23.*

7. Mert ha minden időben mértékletes életűeknek kell lennünk, sokkal inkább az Ur Vacsorájával való élésűnknek idején.

8. Mert a' mint *Drachmarius* az 8-dik száz Esztendőben a' Christus születése után bizonyította, az embereknek mértékletlen életek vólt az oka, hogy az Esztvének idejét, (a' mellyen a' Christus az Ur Vacsoráját szerzette) változtatták reggeli időre.

Ebbé mindazáltal a' mi ételünk-től és italunktól való maguk megtartozta-

tóztatásábā azt kell meg-tartanūk, hogy az, legyen szolgáloja a' mi jó k  sz  let  nknek, ne tarcsuk azt el-múlhatatlanképpen szükségesnek, és mint egy ad  s  gunk b  -fizetésének; avagy mint ha azért valamit   rdemlen  nk Istentől.

LXXIX. K. *H  t az Ur Vacsorájával való   l  sem után, kell   valamit cse-lekednem?*

F. Igen-is, nevezett szerint pedig e' következendő három dolgokat soha sem kell el-m  latnod.

1. Hála-ad  ssal kell mindgy  r  st meg k  sz  nn  d azt az Istennek te-veled közlött nagy jó-t  tem  ny  t; hogy méltóztatott tégedet arra, hogy l  gy az   -szent asztl  n  l vendége.

2. Vigy  znod kell arra, hogy az által hitedben nevekedh  s  d  l, bűneid bocsánattya felől bizonyos leh  s,

leh  s, Istenedhez napról napra mind jobban jobban meg-t  rh  s, a' Sátán ellen   lhas, és Isten keresésére alkalmatosabb leh  s, &c.

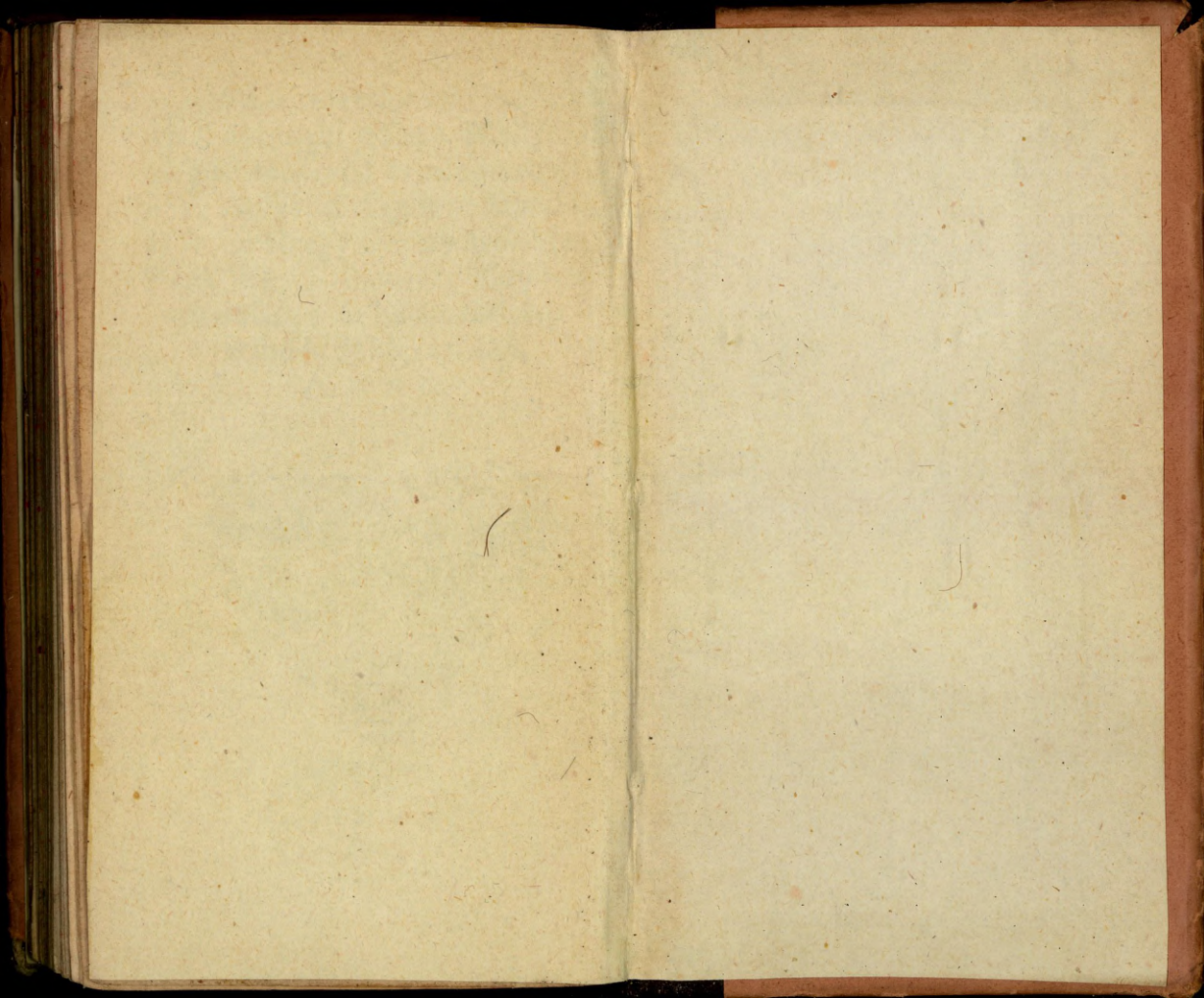
3. Hogy ha érzed vigasztal  sodnak már jelen v  lt  t, adgy h  la  kat Istenednek   rtette. Hogy ha pedig még nem érezheted, tud-meg abból, hogy nem v  lt elégséges jó k  sz  leted, avagy hogy igen gyenge m  g a' te hited, avagy hogy t  l  m tartasz magadban m  g valamely tickos b  nt, a' melly azt a' te vigasztaltat  sodnak   rz  s  t el-fogta te-t  lled. Cseleked hát ezt illyenkor:

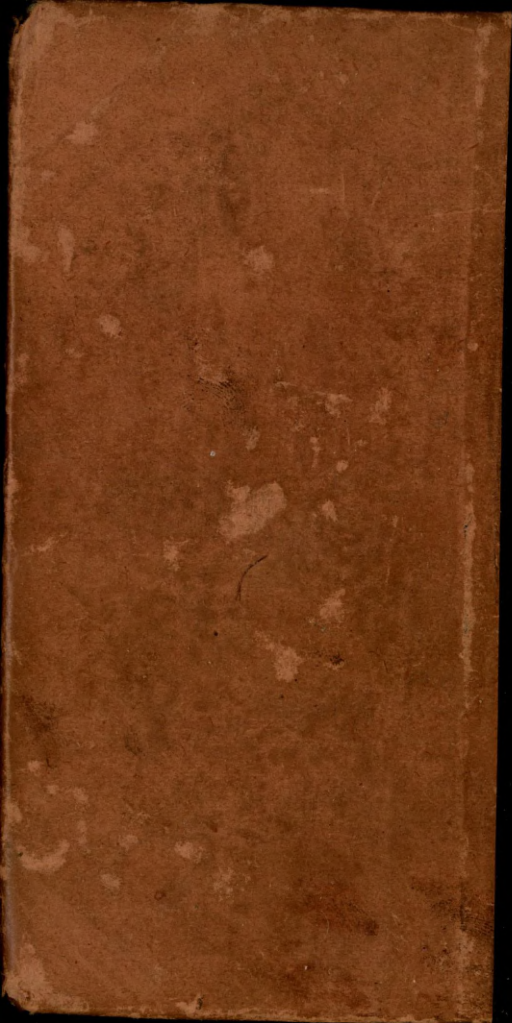
J  r  ly   l  zat  ss  n a' te jó Istenedhez, és kedvez  s  n  k  l meg-valv  n bűneidet, kérj bocs  natott (Gr  ti  t)   s lelki vigasztalást    Fels  g  g  t  l, s' erőt, hogy más jó alkalmatossággal, annál-is jobban járulh  s az Ur asztl  hoz; hogy  gy végre az Egek-

Egekben-is részesülhetsz tökéletes-
 sen a Mennyei jókban. Mellyeket
 meg-ád tenéked, és minden hivi-
 nek: s'adgyon meg-is az Atya, Fiu,
 és Sz. Lélek egy bizony örök Isten:
 kinek legyen dicsiret, dicsőség
 tisztelség, és hálá-adás, &c.
 mind örökkön örökké,

A M E N.

R
1